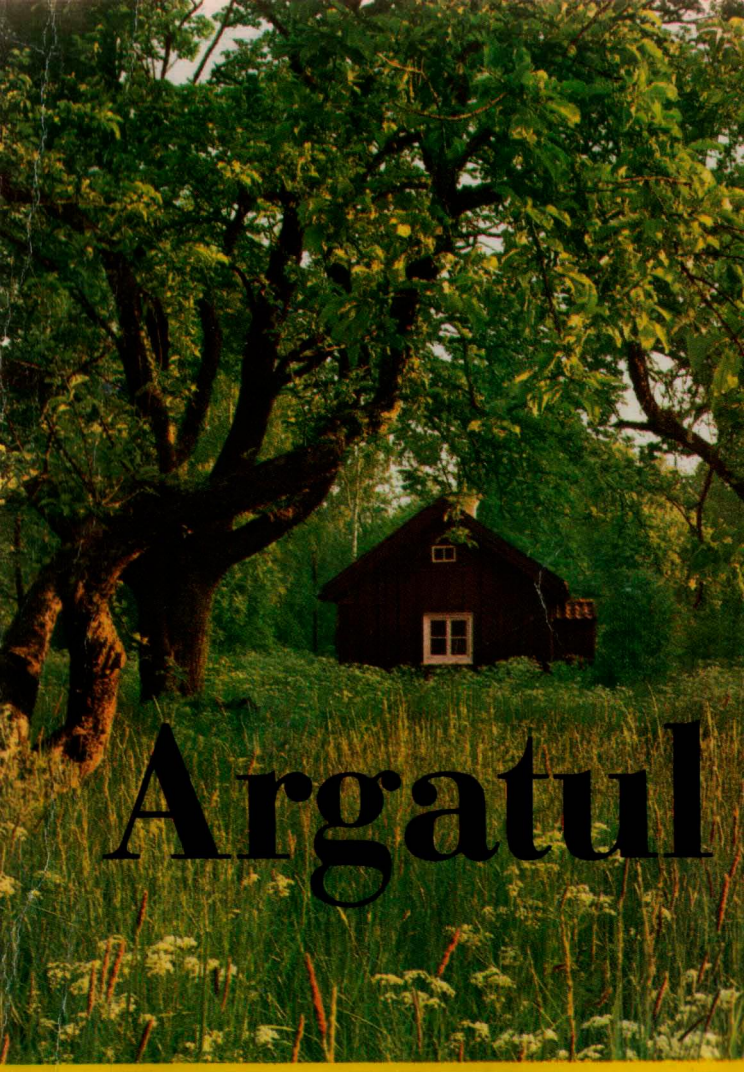

Argatul

KRISTINA ROY

Cristina Roy

ARGATUL

Editura Agape 1995

Motto: „Fiul omului n-a venit să
I se slujească, ci El să
slujească".

Matei 20:28

Despre autoare

Kristina Roy s-a născut în anul 1860 în Stara Tura, care aparţinea pe vremea aceea Ungariei, ca fiică a unui pastor protestant. La 28 de ani a vizitat împreună cu sora ei Maria un predicator în Boemia şi a cunoscut acolo pe cîţiva copii ai lui Dumnezeu. Mărturia lor despre Isus Cristos a impresionat-o şi a pus stăpînire pe inima ei; ea a devenit proprietatea şi ucenica Lui. De acum înainte şi-a văzut misiunea în a-şi pune în slujba lui Cristos talentul de scriitoare şi de a vesti oamenilor mîntuirea Lui prin povestiri. Aşa a scris Kristina Roy 72 de cărţi şi broşuri. Dintre ele au apărut 43 de cărţi în 25 de limbi. Succesul cărţilor Kristinei Roy constă în simplitatea lor, în farmecul descrierilor, precum şi în mesajul biblic clar.

Dar Kristina Roy nu a scris numai, ci şi-a consacrat întreaga putere mişcării de trezire care tocmai apărea. În chip deosebit i-a stat pe inimă mizeria alcoolicilor şi a familiilor lor. Prin iniţiativa ei s-a înfiinţat în anul 1897 în Stara Tura „Crucea albastră“, care a devenit o binecuvîntare pentru mulţi oameni. Din nefericire, această lucrare s-a distrus după al doi-

lea război mondial. În anul 1912 a luat ființă prin contribuția ei în Stara Tura un spital și un azil.

În 1936 a plecat acasă la Mîntuitorul și Răscumpărătorul ei, pe care-L slujise cu o dragoste și credincioșie neobosită.

Țăranul Ondrașik angajează un argat de care poate fi mulțumit

Tocmai cînd țăranul înstărit Ondrașik avea cea mai mare nevoie de ajutor și nu știa de unde să-l ia, apăru pe neașteptate și nechemat în casa lui un tînăr.

Era într-o duminică seara pe vremea cînd recoltatul era în toi. Ondrașik ședea în livada din fața casei și-și sprijinea în mîini capul greu de grijuri. Deodată cățelul din curte lătră, și țăranul uimit se pomeni că în fața lui stătea un bărbat tînăr, sănătos, bine îmbrăcat. După ce se salutară, tînărul spuse că a venit aici ca să caute de lucru.

Ondrașik nu era din cei care angajau pe cineva la prima vedere; dar tînărul îi plăcu, și oricum avea nevoie urgentă de un argat. Nevasta lui zăcea bolnavă în pat. Ginerii îi plecaseră de acasă, unul cu un an în urmă, celălalt în primăvară; ei luaseră calea Americii și-și chemaseră apoi și nevestele la ei. Așa că acasă rămase numai cea mai tînără fiică de șaisprezece ani. De fapt avea un văcar, dar acesta se încăierase cu băieții din sat și acum zăcea bolnav la mama lui.

Și așa îl primi Ondrașik pe tînăr. Se gîndea: ori-

cum îl pot pune la probă şi-l ţin cel puţin pînă ce se face Ondrei iar sănătos.

Se tocmiră cu simbria pe care urma s-o primească şi socotiră cîţi bani ar fi dacă ar rămîne acolo pe toată perioada recoltatului.

În noaptea aceea Ondraşik dormi aşa de bine, cum de mult nu i se mai întîmplase, iar nevasta lui, cu toate că nu putea dormi, cel puţin nu mai avea nevoie să-şi bată capul cu felul cum o s-o scoată la capăt cu atîta treabă bărbatul ei.

La toţi le plăcură noul lucrător. Numai că avea un nume neobişnuit: el se numea Method Ruzansky. De fapt tot Method se numea şi apostolul slovacilor care trăise odată în Neutra şi care predicase poporului Cuvîntul lui Dumnezeu; dar ţăranii nu dădeau copiilor lor asemenea nume, doar unii catolici, ori Ondraşik era protestant.

Dar omul se obişnuieşte cu toate, şi aşa se obişnuiră şi oamenii din sat cu Method, care trăia foarte retras; părerea generală a oamenilor, pe cînd se întorceau acasă de la cîmp, era: „Ondraşik are un lucrător bun!"

Cît era de bun, asta o ştia cel mai bine ţăranul însuşi! De băut nu bea, deci sigur n-o să se încaiere cu băieţii din sat; de fumat nu fuma, aşa că şura nu era în primejdie să ia foc. Peste săptămînă muncea din

zori pînă noaptea, iar duminica citea. Nu-i ieşise niciodată vreo vorbă rea din gură, totdeauna era bine dispus. Dacă Dorka ştrica vreo mîncare şi tatăl ei o dojenea, el o scuza şi era mulţumit.

Lui Ondraşik îi plăcură toate acestea, de aceea voia să-l ţină ca argat pînă la Sărbătoarea tuturor sfinţilor (1 noiembrie).

„Bine", spuse Method, „rămîn la dvs. dacă mă tocmiţi pentru doi ani şi dacă-mi pot face lîngă şură o locuinţă în care să stau".

Ţăranul se întrebă ce fel de locuinţă putea fi asta.

„O să vedeţi ce locuinţă frumoasă o să fie. Suma pe care o avansez pentru aceasta mi-o puteţi restitui dacă o să vă placă şi o să vreţi s-o folosiţi după ce voi pleca de aici. Dacă nu, desfac căsuţa şi o vînd".

Ondraşik consimţi. Cînd veniră primele zile ploioase, Method aduse scînduri şi începu să lucreze la construcţie. Cînd fu gata, îi pofti înăuntru pe ţăran şi pe fiică-sa.

Ondraşik rîse. „Ce odaie frumoasă o să aibă, mai frumoasă ca a noastră! - Dar cum o să fie iarna?"

„Ei, oricum o să pot dormi aici, iar peste zi o să mă încălzesc la dvs.", fu răspunsul.

Din scîndurile rămase Method meşteri o masă, apoi îşi cumpără un pat din împletitură de paie şi un scaun, iar în colţ aduse un dulap pentru haine.

Era foarte drăguț la el în odaie, mai ales cînd fixă mai tîrziu ferestrele în acoperiș, căci prin acestea se putea vedea muntele și pădurea din apropiere, pajiștile întinse și ogoarele, iar uneori și cerul minunat de frumos, chiar dacă acum era adesea acoperit de negurile toamnei.

Vecinul de lîngă Ondrașik se numea Petraș. El avea un băiat de vreo douăzeci de ani, foarte cumsecade și arătos. Dar, cu toate că erau oameni înstăriți, băiatul lui nu știa nici să citească, nici să scrie, și din cauză că era olog, credea că nu are nici un rost. Prin casă se putea mișca încet de jur împrejur și putea și face cîte ceva, dar mai departe nu putea merge.

Pentru doamna Petraș, fiul ei Samko era cel mai iubit dintre copiii ei. Tatăl nu se purta prea bine cu el; îl supăra faptul că un băiat așa de mare nu putea ajuta la nimic în casă și că o să le fie totdeauna numai o povară. Dacă Samko nu ar fi avut dragostea mamei, atunci viața în casa părintească i-ar fi fost destul de tristă; viitorul părea așa de întunecat pentru el. Și cum adesea se întîmplă că tocmai cei ce nu se pot mișca ar vrea să facă lucruri mari, așa era și el.

Odată, într-o duminică după-amiază, ședea singur în grădină; unii erau la horă, alții în cîrciumă sau pe cîmp.

Și cum stătea așa, cu capul sprijinit în mîini, cufundat în gînduri, dintr-odată apăru în fața lui arga-

tul vecinului cu o carte în mînă.

Pe băiat îl cuprinse învidia. E numai un argat şi poate citi, gîndi el, iar eu sunt aşa de prost. De abia răspunse la salutul prietenos.

„Dacă stai aici singur, cu siguranţă că te plictiseşti", i se adresă Method. „Ţi-am adus o carte".

Samko se înroşi pînă în vîrful urechilor. „Ce să fac cu cartea, dacă nu ştiu literele?" spuse el posac.

„Iartă-mă, n-am ştiut!" răspunse împăciuitor argatul; „dar chiar şi aşa, rămîn cu tine şi, dacă vrei, putem citi apoi împreună".

Aşa începu cunoştinţa cu noul vecin.

*

Gardul familiei Petraş se învecina cu bordeiul evreului David. El locuia singur acolo. Avea două capre, cu care se ocupa ziulica întreagă, iar cînd nu mai avea de lucru cu ele, strîngea cîrpe vechi, oase şi alte lucruri de aruncat. I le aduceau ţărăncile care primeau în schimbul lor aţă de cusut şi ace. Cînd fusese mai tînăr colindase în acest scop întregul ţinut; acum însă nu mergea mai departe decît caprele lui.

Nimeni nu-l văzuse vreodată zîmbind pe bătrînul David, care altminteri era un om bun. Lumea din jurul lui îi făcuse multă nedreptate. El îndurase totul cu răbdare. Se povestea că ar fi avut odată şi o soţie,

înainte de a se muta la Hradova, şi că cineva i-o răpise. Dar cine ştie dacă era adevărat.

În partea cealaltă a casei lui Ondraşik locuia, spre marele necaz al agricultorului, cizmarul Martin Podhaisky, care era un asemenea beţiv, încît toţi îi fugeau din cale. Cu el locuia mama lui. Nevasta nu-l mai putuse răbda şi plecase în altă parte într-un serviciu, dar trimitea copiilor haine şi încălţăminte, altfel ei ar fi putut îngheţa de frig. Chiar şi soacrei îi trimisese ceva pentru îngrijirea copiilor, iar la început uneori şi bărbatului ei cîte o cămaşă. Dar pentru că el risipea totul pe băutură, se supără şi nu-i mai trimise nimic.

Cînd Ondraşik îl întîlnea pe Podhaisky şi acesta era beat - treaz nu era aproape niciodată -, atunci prefera să-l ocolească. Odată Method îl găsise zăcînd beat criţă, aproape de sufocare, în mlaştină. Gura, nasul şi urechile îi erau pline de nămol. Singur nu-l putuse trage afară; dar tocmai trecea pe acolo un ţigan căruia îi ceru ajutor. Şi aşa îl tîrîră pe nenorocitul beţivan pînă la casa lui Ondraşik şi-l aşezară în şură pe paie. Method încălzi apă şi-l spălă pe om cum trebuie, ca - cititorul să ierte asemănarea - pe un porc. La început beţivul se împotrivi, dar treptat se trezi şi încetă să înjure, iar cînd Method îi pieptănă părul, îl bărbieri pe faţă şi-i tăie unghiile, el în-

suşi era bucuros.

De atunci argatul lui Ondraşik căpătă putere asupra beţivului; putea să facă cu el ce vroia. Îi dădu să-i facă cizme, iar Podhaisky trebui să-i promită că nu mai bea pînă nu le termină. Şi într-adevăr nu mai bău. Dar ca să nu se plictisească seara, Method se ducea la el şi-i citea din cărţile mamei lui, din cartea de cîntări, din Biblie şi din revistele pe care le adusese cu el.

Era deja noiembrie, şi ţăranii nu mai prea aveau seara ce face.

Ondraşik se bucura că argatul lui avea reviste. După el, nu s-ar fi gîndit la aşa ceva niciodată, dar acum îi plăcură. În plus erau reviste bune; ele ajutau la înţelegerea Sfintei Scripturi şi relatau şi ce se petrecea în lume.

Ţăranca bolnavă îl lăuda pe argat: „El mă îngrijeşte ca un fiu, şi mai e şi un om deştept. El l-a convins pe bărbatu-meu să lase soba de gătit în bucătărie. De cînd Dorka găteşte afară, îmi este mult mai uşor. Nu pot suporta mirosul de mîncare. Şi ca să nu se mînie bătrînii că ardem aşa de multe lemne, el a adus două transporturi de lemne din pădure. Un altul de abia face ce i se porunceşte; acesta face totul fără să i se spună".

Într-o seară, tocmai cînd Method citea familiei,

Podhaisky aduse cizmele. Îl forțară să ia loc lîngă ei. El nu era băut. De atunci nu se mai ducea Method la el, ci venea el încoace. Toți aveau foloase din asta. Cînd se însera, Method se ducea totdeauna la vecinul Petraș; femeile povesteau între ele că el îl învăța acolo pe Samko să citească.

Odată întrebase dacă nu-l poate aduce și pe el la casa lui Ondrei. „De ce nu", spuse țăranca, „atunci o să-i treacă timpul mai iute".

Serile de iarnă trecură repede. Ondrei nu mai hoinărea cu băieții, Ondrașik nu se mai ducea la cîrciumă, ci prefera să cioplească linguri de bucătărie, iar Samko învăța de la el.

Cînd stăteau odată așa împreună, Dorka spuse că bătrînul David era bolnav. „Precis că e tare frig la el; cine știe dacă mai are lemne de foc".

În seara aceea Method tocmai termină cartea; spuse „Noapte bună!" și ieși.

„O să vedeți, se duce la evreu", spuse Ondrei.

„O, doar se duce deseori acolo", spuse Samko; „l-am văzut de cîteva ori cum îi aducea apă".

„Du-te, Ondrei, uită-te pe geam și vezi dacă-i acolo", strigă Dorka, „și ce face!"

Ondrei se duse. Dură destul de mult pînă reveni.

„L-ai văzut?" strigă Samko.

„Da, evreul este în pat, și Method i-a făcut mai

întîi niște ceai. Acum îi citește dintr-o carte".

„Oare ce-i citește? David poate să citească numai în germană și ebraică; el mi-a spus odată, cînd l-am întrebat".

„Nu știu ce era, slovacă nu era. Dar bătrînul asculta așa de atent, încît privirea nici măcar odată nu i s-a abătut de la el".

„E un om ciudat, de nimeni și de nimic nu se teme", oftă Podhaisky care era și el de față.

„Cu adevărat ciudat, dar e bine că a venit", aprobă țăranca. „De cînd îl avem, știm totdeauna cum le merge copiilor din America. Mai înainte luni de zile nu știam nimic de ei. Nici unul din noi nu știe să scrie bine; dar el scrie totul, așa cum îi spun eu. Copiii sunt foarte mulțumiți că află așa multe despre noi, apoi scriu și ei. Numai cînd i-am spus să scrie ceva și despre el, n-a vrut. ‚Despre mine nu vreau să spun nimic', spunea el".

Iarna trecu și veni primăvara, dar oamenii nu știau mai multe despre el.

Într-o duminică stătea Ondrașik cu argatul lui în livadă; în fața lor era mlaștina și o mică colină, pe care creștea o iarbă sărăcăcioasă și niște tufișuri pipernicite.

„Auziți stăpîne", spuse Method, „astea strică tot aspectul gospodăriei; mai bine le-ați cumpăra de la

comunitatea sătească".

„Eu? De ce? Ce să fac cu ele?" Ţăranul se miră că un argat aşa de deştept putea să spună una ca asta.

„Ei, colina s-ar putea înlătura, din argilă s-ar putea face cărămizi bune, iar cu restul s-ar putea astupa mlaştina", fu de părere Method.

„De cărămizi n-am nevoie, ogoare am destule, ce să fac cu Tatra* asta?", spuse ţăranul.

„Ştiţi ce? Cumpăraţi-o pentru mine pe numele dvs.; apoi o să vă dau banii. Îmi place aici la dvs.; am cîteva sute de guldeni, şi în doi ani îmi clădesc o căsuţă şi o să vă fiu vecin".

Ţăranul rîse de presupusa glumă. Dar nu era nici o glumă. Method nu se lăsă pînă ce ţăranul nu făcu ce-l rugase. Ondraşik cumpără colina şi cu mlaştina de la comunitate şi apoi le vîndu lui Method.

Se înţeleseră ca înainte de a începe munca aspră, el să lucreze mai întîi trei ore pe zi la Ondraşik, apoi două ore la bucata lui de pămînt.

După ce trecu semănatul, Method spuse: „Ştiţi, stăpîne, două săptămîni sau chiar trei nu mai prea avem mare lucru de făcut; o să vă lucrez fără plată trei luni dacă îl lăsaţi în săptămîna aceasta pe Ondrei să mă ajute la bucata mea de pămînt. Vreţi?"

„Ei, fie; eu însumi vreau să te ajut, căci sunt curios să văd ce vrei să faci. Dacă ai cîteva sute de gul-

*Denumire slovacă pentru un pămînt inutilizabil - n. tr.

deni, ţi-ai fi putut cumpăra mai bine în altă parte o căsuţă".

„Asta ar fi fost numai o căsuţă; dar eu vreau să am o casă!" rîse argatul. „O să vedeţi că Dumnezeul meu, în care mă încred, mă ajută".

Veniră vecinii să vadă minunea pe care o făcea acum argatul lui Ondraşik. El îl tocmi pe Podhaisky cu mama lui, apoi pe Ondrei, şi din cînd în cînd şi pe Dorka; ba chiar şi ţăranul săpa colina şi arunca pămîntul ca să astupe mica mlaştină; cărară atîta pămînt pînă ce porţiunea nu era numai netezită, dar şi mai înălţată de la nivelul străzii şi pregătită ca o grădină.

Din grădina şcolii Method cumpără pomişori şi-i sădi pe trei rînduri. Cînd veni vara, se prinseseră deja cu toţii. Apoi începură să ardă cărămizi, iar cînd ceilalţi trebuiau să muncească pe ogor, rămîneau numai cei doi Podhajsky şi lucrau mai departe, pînă cînd se duseră şi ei la strînsul recoltei.

„Cine s-ar fi gîndit că argatul lui Ondraşik o să ne dea un asemenea cîştig bun!" spuse d-na Podhaisky şi-l binecuvîntă pe Method. „Însuşi Dumnezeu ni l-a trimis". Martin nu mai băuse. Aşa de blînd devenise, de parcă nu mai era el. El însuşi regreta viaţa cea ticăloasă şi se ruga la Dumnezeu pentru iertarea păcatelor lui.

O lecție minunată

Era o frumoasă după-amiază de vară. Oamenii ieșiseră afară pe cîmp, ca să privească roadele. Printre cei care se pregăteau pentru aceasta era și agricultorul Petraș. Tocmai cînd vroia să-și ia haina, în odaie intră Method. Deși nu o arăta, lui Petraș nu-i era indiferent binele pe care argatul vecinului lui îl făcuse fiului său în timpul lungii ierni, căci îl învățase să lege destul de bine literele și să scrie. El era un țăran mîndru și-l supăra faptul că fiul lui trebuia să rămînă așa prost. Vizita lui Method îi era deci plăcută; știa că venise la fiul lui, dar vroia odată să stea și el puțin la taifas. Îi oferi un scaun și se așeză și el. „Samko o să vină imediat", își scuză el fiul; „a ieșit afară, și știi că are nevoie de mai mult timp pînă să vină înapoi".

„Tocmai bine", zîmbi Method. „Îmi pare bine că vă întîlnesc și că el nu-i aici; aș vrea să vă vorbesc despre ceva care îmi stă de multă vreme pe inimă".

Țăranul se întrebă în sinea lui despre ce-o fi vrînd Method să-i spună. „Ei, ce vrei?"

„V-ați gîndit vreodată ce-o să se întîmple cu singurul dvs. fiu?“

Omul dădu surprins din umeri. „Un cerșetor“, spuse el sec. „Pot să fac ceva pentru el? Partea care i se cuvine și-o va primi, dar ce să facă cu ea? Țăran nu va ieși din el cît va trăi“.

„Așa zic și eu. Auzeam deunăzi că vreți să vă aduceți un ginere în casă. Cîtă vreme Samko are părinți, mai merge; dar ce va fi cînd nu veți mai fi aici? El va fi lăsat la mila sau neîndurarea altora; ei se vor purta poate rău cu el, și totuși el vă este primul născut și singurul fiu!“

„De ce-mi spui asta?“ întrebă țăranul și-și sprijini capul în mîini. „Crezi cumva că nu mă apasă destul cînd mă uit la el? - Ce rost are el pe lumea asta?“

„El nu și-a dorit să vină pe lume“, răspunse serios tînărul. „Dvs. ca tată nu aveți dreptul să vorbiți așa. Dacă Dumnezeu i-a dat viață, atunci are desigur o misiune și pentru el. El vă este îndatorat ca fiu, dar și dvs. aveți datoria să-l ajutați la ceva“.

„Așa e, dacă ar fi sănătos; dar în situația asta, ce să fac cu el?“

„Dacă ați vrea să faceți ceva pentru el, aș putea să vă dau un sfat“.

„Sigur că vreau, spune!“ zise țăranul și luă mîinile lui Method într-ale lui.

„Dvs. locuiţi la stradă. Toţi oamenii din comunităţile învecinate trec pe aici. Faceţi-i lîngă dvs. o odaie specială şi deschideţi pentru el un magazin. El poate vinde untură, făină şi altele. Şi pentru că mergeţi adesea la oraş, îi puteţi aduce ceea ce are nevoie. Dacă plasaţi cîteva sute de guldeni, îi asiguraţi fiului dvs. un viitor. Cîtă vreme trăiţi, poate să mănînce la dvs. şi să aveţi grijă de el; mai tîrziu, pentru că altminteri e sănătos şi arătos, se poate şi însura. Îşi va putea găsi uşor o fată cumsecade".

„Cu ajutorul lui Dumnezeu l-am învăţat deja să citească", urmă Method, în timp ce ţăranul tot clătina mirat din cap şi se minuna. „Am vorbit despre el şi cu bătrînul David; el e gata să-l înveţe socotitul şi cum să vîndă. Ştiţi doar că în chestiuni de afaceri nu-l întrece nimeni. Gîndiţi-vă la ce·v-am spus, înainte de a vă hotărî. Acum ies puţin cu el în pădure".

Cît ai clipi din ochi, ţăranul fămase singur în odaie. Prin fereastră putea vedea cum Method mergea împreună cu Samko spre pădure, discutînd vesel. Curînd nu-i mai văzu.

„Ce mi-a spus oare? Şi cum vorbeşte! Ca o carte! Cine ar fi crezut asta? La toate se gîndeşte! Ca şi cu astupatul mlaştinii... Samko spune că trebuie să fi umblat mult prin lume şi să fi trecut prin multe. Dar are dreptate; tare m-aş bucura dac-ar ieşi ceva din băiat".

Ţăranul îşi căută nevasta care se dusese la cîmp; dar astăzi n-aveau timp să vadă de roade, ci stătură să se sfătuiască, şi ţăranca nu mai putea de bucurie că din iubitul ei copil o să poată ieşi ceva.

Între timp cei doi, despre care vorbeau ei, se aflau în pădurea de stejari din apropiere; în jurul lor erau o grămadă de copii, şi Method le povestea. Toţi copiii din sat îl cunoşteau pe Method al lui Ondraşik.

El le săpase în spatele colinei lui în pîrîu un bazin dreptunghiular în care să se poată scălda. Le făcuse şi un zăgaz, ca să poată prinde mai bine peşte. Pe ciobănaşi îi ajuta uneori să iasă din încurcătură pe locurile de păşunat. Primăvara, cînd avea seara ceva timp, făcea fluiere din ramuri de salcie, puşcoace şi pocnitori din soc, iar acum din nuci făcea tobe, totdeauna avea buzunarele pline cu nuci pe care le împărţea copiilor.

Ei alergau după el ca nişte căţeluşi, şi peste tot unde se ducea, în sat sau pe ogor, strigau după el: „Nenea Method! Nenea Method!"

Adesea, cînd i se aducea pe cîmp pîine cu brînză pentru gustare, o împărţea cu săracii păzitori de gîşte.

Dar cel mai mult se bucurau copiii cînd veneau la el, ca astăzi, se aşezau la picioarele lui şi-l ascultau spunînd poveşti. Căci aşa de bine ca nenea Method

nu mai ştia nimeni să povestească în toată lumea, asta era clar pentru ei.

Pe pajiştea din apropiere păşteau oi şi vaci, legate de cîte un ţăruş, iar copiii stăteau tăcînd chitic şi ascultau cu mare atenţie o altă poveste.

Unul din copii găsise o rîndunică moartă.

„Dacă vreţi, vă povestesc ceva despre rîndunele", spuse nenea Method, şi copiii strigară: „O, da, da, despre rîndunele!"

„Ascultaţi atunci cum au ajuns acasă rîndunelele. Departe, într-o ţară depărtată, unde la Crăciun înfloresc pomii, iar alţii aduc deja roade, acolo unde sunt multe flori frumoase, cum pe la noi nici nu se află, dar şi atîţia şerpi că te cuprinde un fior, acolo, în îndepărtata Africă, au ţinut rîndunelele o adunare şi o consfătuire.

Era o adunare măreaţă. Toate rîndunelele s-au îmbăiat mai întîi în rouă, şi-au periat hăinuţele, şi acum fiecare arăta ca o fată ordonată: cu părul negru pieptănat lins, cu trupuşoarele negre ca de catifea, ochişorii negri, vestă de culoare închisă, cravată albă şi rochie cu trenă lungă ca unei doamne distinse.

Pentru această consfătuire au venit în zbor rîndunele din toate părţile cu sutele, ba chiar cu miile. Cînd s-au adunat toate la un loc, a început consfătuirea.

Mai întîi au cîntat şi apoi s-au rugat. Cine nu crede că rîndunelele se roagă, să-le întrebe şi să caute în Cuvîntul lui Dumnezeu. Eu ştiu foarte sigur că ele se roagă şi că-L laudă pe Dumnezeu, Creatorul lor.

Deci, toate au început cu o cîntare şi cu rugăciune. Apoi, după ce au tăcut, li s-a spus că a venit timpul să părăsească Africa şi să se întoarcă în patria veche; trebuiau acum doar să se sfătuiască în ce zi şi oră poate să înceapă migraţia, şi trebuiau stabilite legi de comportare pe timpul călătoriei.

Rîndunelele şi-au ales de comun acord din mijlocul lor pe cele mai bătrîne ca sfătuitoare şi apoi le-au ascultat cu atenţie.

„Mîine, cînd oamenii vor număra prima zi a lunii, trebuie să vă faceţi apariţia în locul întîlnirii anuale. Cele care întîrzie trebuie să rămînă în Africa. Mai întîi vom zbura peste ţinuturi minunate, pînă ajungem la o apă întinsă. Apa se numeşte mare. Să fiţi atente să rămîneţi laolaltă, aşa cum sunteţi repartizate, căci cine rămîne în urmă nu mai e sigură contra păsărilor de pradă. De o mie de rîndunele chiar şi păsărilor răpitoare le e teamă, dar una sau două sunt înghiţite imediat.

Cîtă vreme zburăm peste ţinuturi frumoase, trebuie să respectaţi porunca de oprire ca să vă puteţi odihni cît mai des şi mai mult. Şi oricîte muşte ar

zbura în jurul vostru, n-aveţi voie să mîncaţi prea mult ca să nu vă îngrăşaţi şi astfel să deveniţi prea grele. Cînd ajungem la mare mai ţinem o adunare şi ne încredinţăm în mîinile Dumnezeului nostru, căci avem apoi un drum lung în faţa noastră. N-o să mai vedeţi altceva decît apă şi tot apă, căci nu e nimic pe care să te poţi odihni. Totul stă în mîna Creatorului nostru, de aceea vor putea zbura peste mare doar acele rîndunele care ţin cel mai bine poruncile care ne-au fost date de Dumnezeu şi care se roagă mult. Şi acum haideţi să ne rugăm!'

Astfel s-au rugat, apoi au cîntat, şi consfătuirea a luat sfîrşit. În ziua următoare, malul rîului mare şi frumos era complet negru. Mai întîi au venit sute de rîndunele, apoi mii, apoi cinci mii, apoi zece mii, apoi o sută de mii, şi apoi au fost aşa de multe că nimeni nu le mai putea număra. Arătau ca o armată. Printre ele zburau încoace şi-ncolo rîndunele cenuşii şi făceau ordine; acestea erau conducătoarele. Dar erau printre ele şi rîndunele albe, aşa de albe şi de curate, încît păreau că n-au atins niciodată praful pămîntului; ele zburau printre grupuri, îndemnau la rugăciune şi la ascultare faţă de sfîntul Creator, Dumnezeul cel viu. Şi pentru că printre rîndunele există şi băieţi şi fetiţe, băieţii se jucau unii cu alţii, îşi măsurau aripile ca să ştie ale cui sunt cele mai

lungi şi care va putea să zboare cel mai bine. Ei ziceau: ‚N-o să fie prea greu să zburăm peste mare'. Apoi au început să se şi bată între ei, ca să încerce cum ar fi într-o luptă cu păsările răpitoare.

„Lăsaţi asta!' i-a îndemnat o conducătoare cenuşie, bătrînă. ‚Nu trebuie să vă luptaţi voi, ci Dumnezeu e Cel care Se va lupta pentru voi; noi trebuie numai să ne rugăm, să credem şi să zburăm. Dacă aţi vrea să vă luptaţi cu o pasăre de pradă, n-aţi mai ajunge niciodată la ţintă'.

Fetele dimpotrivă flecăreau una cu alta, ce fel de haină are fiecare, care e pieptănată cel mai frumos, care din ele are cea mai frumoasă cravată, care cea mai lungă trenă.

O rîndunică albă a zburat la ele şi le-a spus: ‚Gîndiţi-vă la Dumnezeu şi la drumul cel lung; frumuseţea nu vă poate salva de pieire, şi dacă una dintre voi cade în mare, va muri cu toată frumuseţea ei'.

Rîndunelele în vîrstă şi-au adunat băieţii şi fetele, i-au aranjat cît se putea, mai ales pe băieţi care erau foarte ciufuliţi. Apoi s-au rugat, au cîntat, şi din mii şi mii de gîtlejuri a răsunat: ‚Rămîi cu bine, Africa! Rămîi cu bine, Africa!'

Soarele a fost acoperit de norul cel negru, oamenii s-au oprit din lucru, s-au uitat după nor şi au spus: ‚Rîndunelele se duc spre casă'.

Da, a fost un drum frumos prin ținutul splendid pînă la mare, frumos și din pricina multor cunoștințe noi pe care le-au făcut rîndunelele între ele. La porunca conducătoarelor au trebuit să se odihnească deseori și mult, astfel ca nici una să nu simtă oboseală.

Deodată au văzut în depărtare marea. ‚Odihnă!' a răsunat porunca. Multe ar fi vrut să continue mai departe, dar conducătoarele nu le-au dat voie; aripile aveau nevoie de odihnă, și ele trebuiau să fie întărite cu rugăciune.

Conducătoarele au măsurat din priviri întreaga armată. Cine avea o rană mică sau poate o aripioară frîntă ori vreo boală oarecare, trebuia să anunțe, și adunarea urma să le aștepte pînă ce totul era iarăși în ordine.

Unele au declarat, altele nu au luat în seamă o rană mică; o să se rezolve doar pe drum. Altele iarăși erau neascultătoare; cum vedeau în jurul lor vreo muscă, nu se puteau stăpîni și se repezeau să o înghită. Avertismentul rîndunelelor albe că numai cele care se înfrînau și-și stăpîneau poftele o să poată trece marea le intrase pe-o ureche și le ieșise pe alta.

În cele cîteva zile în care armata a poposit pe țărmul mării, ele deveniseră așa de grase și de leneșe, încît cum se așezau le și lua somnul, iar dacă nu dor-

mitau, se uitau numai după muşte. Au dormit chiar şi în timpul marii adunări de rugăciune, căci pe cînd celelalte se rugau, glasul lor nu se auzea, şi chiar cînd cîntau cu celelalte, dorinţa lor era tot numai după muşte.

‚Deci în Numele Creatorului nostru mergem mai departe!' a răsunat în tabără.

‚Rămîi cu bine, Africa! Rămîi cu bine, Africa!' au strigat iarăşi mii de glasuri, ‚acum călătorim peste mare acasă'. Şi ecoul a răspuns: ‚Acasă!'

‚Băieţii care la rîu fuseseră de părere că nu e prea greu să treci marea, s-au convins curînd cît de întinsă este marea! Au zburat multă vreme, şi nicăieri nu se vedea altceva decît numai apă şi iar apă.

Picioruşele şi aripioarele au început să obosească, căpşoarele au început să se lase în jos din cauza istovirii, ochişorii căutau cu atîta dor după vreun loc de popas, iar conducătoarele strigau mereu numai: ‚Zburaţi, zburaţi!'

Cele care pe malul mării nu luaseră în seamă rănile şi aripile frînte au căzut acum una după alta în marea verzuie. Dacă cădea una sănătoasă, apa o purta o vreme, şi apoi ea se ridica iarăşi cu putere nouă, dar cele rănite nu se mai puteau ridica sus, ele pluteau şi apoi se înecau.

Rîndunelele îndopate cu muşte au rămas înapoi

una după cealaltă, mai întîi numai puţin, apoi însă tot mai mult; puterea le lăsa. ‚Aşteptaţi-ne, staţi!' au strigat şi s-au rugat ele - zadarnic, căci ordinul conducătoarelor suna: ‚Zburaţi, zburaţi!', şi el era un ordin divin; căci Dumnezeu dăduse fiecărei rîndunele ascultătoare atîta putere în aripi cîtă avea nevoie ca să treacă marea; cu fiecare minut puterea se micşora, aşa că nu aveau voie să zăbovească şi să aştepte.

Bietele rîndunele neascultătoare! Acolo pe mal nu se putuseră împotrivi poftelor lor, şi acum erau prea grele pentru zbor; urmarea poftei a fost căderea lor în apă.

Apoi au venit furtuni, ploi şi vijelii. Sute şi sute de rîndunele au căzut în mare; cele care erau ascultătoare şi puteau să se roage, şi-au adunat toate puterile, dar dintre cele neascultătoare n-a fost nici una salvată. Prin neascultarea lor au murit în adîncimea înfricoşătoare; niciodată n-o să-şi mai poată vedea cuibuşoarele, niciodată n-o să se mai întoarcă acasă. Cînd rîndunelele aproape că nu mai puteau, au văzut în depărtare o corabie apropiindu-se. S-au lăsat jos pe ea, fiecare unde putea. O, ce bucurie! Bineînţeles că marinarii nu s-au bucurat deloc, doar călătorii şi copiii care erau pe corabie. Ei s-au bucurat de ciripitul lor drăgălaş şi le-au transmis salutări în patrie.

După ce s-au odihnit unele, s-au aşezat altele, şi

apoi altele, pînă ce s-au odihnit toate.

Dar încă o furtună a mai rărit oştirea de păsări. Rîndunelelor li se părea că nu mai pot, că o să moară toate. ‚Nu murim!' au strigat conducătoarele albe. ‚Să credem numai şi să ascultăm, Dumnezeu o să ne întărească'.

‚Pămînt, pămînt!' a strigat dintr-odată prima mie. Întreaga oştire jubila. Păsărelele şi-au adunat ultimele puteri, şi în afară de acelea care în ultima clipă şi-au pierdut credinţa şi speranţa în ajutorul lui Dumnezeu, şi astfel le-a părăsit puterea, aşa că au căzut şi au murit - aproape de ţărmul Europei -, toate celelalte au atins pămîntul şi şi-au întins aripile pentru un lung şi binemeritat popas.

Cînd s-au mai întremat şi înviorat puţin, au ţinut o adunare. Au început cu rugăciune şi cu un înălţător cîntec de mulţumire bunului lor Creator, care le-a ajutat într-un chip atît de minunat. Apoi le aştepta iarăşi o muncă şi sfătuire importantă. Pînă aici zburaseră toate împreună, dar acum au fost repartizate. Fiecare rîndunică a trebuit să comunice locul ei de naştere.

Erau acolo rîndunele din Anglia, Franţa, Germania, Rusia, Italia, Austria, Ungaria, şi printre acestea erau şi rîndunele boemiene şi slovace. Au fost repartizate mai întîi după ţări, apoi pe ţinuturi şi în final

pe oraşe şi sate.

Au mulţumit cu toatele conducătoarelor cenuşii; şi-au mai însuşit şi îndemnul ca, ajunse acasă, să se instaleze cu multă veselie şi să vestească oamenilor vara. Şi-au luat rămas-bun şi zburau acum fiecare în lumea largă. În zbor îşi strigau una alteia: ‚Încotro?' ‚La Petersburg! La Moscova!' ‚Şi voi încotro?' ‚La Paris!' ‚Şi noi la Praga!' ‚Noi la Viena!' ‚Noi la Roma!' ‚Zburaţi cu Dumnezeu! Zburaţi cu Dumnezeu!'

După ce s-au despărţit una de alta şi s-au alăturat acelora care se îndreptau spre ţinuturi apropiate, rîndunelele boemiene au început o discuţie cu cele slovace:

‚Încotro mergeţi?'

‚Noi la Viena!'

‚Şi unde locuiţi acolo?'

‚Ne-am făcut cuibul la biserica votivă; biserica aceasta a fost clădită spre pomenirea faptului că un om rău a vrut odată să omoare pe împărat, şi Dumnezeu nu l-a lăsat. De fapt oamenii nu ne privesc prea bine că avem cuibul acolo, dar noi L-am întrebat pe Domnul dacă avem voie, şi El a spus: Da! Aşa că acum locuim acolo. Iar cele de lîngă noi locuiesc acolo sus pe turnul lui Ştefan. Dar voi de unde sunteţi?'

‚Noi locuim în Praga la Hradcin, adică castelul regilor Boemiei, şi la biserica St. Veit. Adesea ne-am

gîndit că ar trebui să le ajutăm oamenilor să termine odată cu biserica. Ei lucrează la ea de mai bine de o sută de ani'.

‚Noi mergem la Trencin!'

‚Unde-i asta?'

‚Ah, în Waagtal'.

‚Şi noi la Budapesta; acolo se trăieşte bine, căci pe malul Dunării sunt multe muşte'.

‚Locuiţi poate în cetatea Sobei*?'

‚O, nu, acolo ar fi prea trist pentru noi'.

‚Şi voi de unde sunteţi?'

‚Noi suntem din sate şi locuim aproape împreună, trebuie doar să zburăm peste un deal ca să fim laolaltă. Dar aici e graniţa; trebuie să ne despărţim. Dumnezeu să vă însoţească!'

Aşa au venit rîndunelele din Africa peste marea cea întinsă, fiecare în ţinutul, în oraşul şi în satul ei, da, fiecare în cuibul ei. Ele au venit în satul nostru, în casele noastre. Ele au venit cu mare bucurie. Şi noi le salutăm cu aceeaşi bucurie: ‚Au venit rîndunelele, vara e aproape!'

Ei, aşa au ajuns rîndunelele acasă", încheie Method.

„Dar cum veţi ajunge voi odată acasă? Sau credeţi că sunteţi deja acasă şi că staţi aici veşnic?"

„O, nu", se gîndiră copiii mai mari, „căci şi noi trebuie să murim".

*Partea oraşului din dreapta Dunării se numeşte Buda = sobă

„Şi încotro mergeţi atunci?“

„În mormînt“, strigară unii, „în cer“ alţii.

„Da, în cer este patria noastră. Dar, ce credeţi, ajungeţi voi sigur în cer? Ce au făcut rîndunelele pe drum?“

„S-au rugat, au ascultat“.

Un băieţel ridică mîna: „N-au mîncat multe muşte“.

„Vedeţi deci că dacă vreţi să ajungeţi în cer trebuie şi voi să ascultaţi ce porunceşte Dumnezeu şi nu aveţi voie să faceţi ceea ce vă interzice El. - Acum spuneţi-mi versetul care v-am învăţat“.

„Fiul omului a venit să caute şi să mîntuiască ce era pierdut“.

„Ştiţi voi cine este acest ‚Fiu al omului‘?“

„Domnul Isus“, strigară copiii.

„Şi pe cine a venit El să caute?“

„Pe noi“.

„Da, pe noi. El a venit, cum v-am spus deja, ca să moară pe cruce pentru păcatele voastre şi ale mele, şi acum El ne caută. Cine crede în El, acela Îl urmează şi nu mai are nevoie să moară pentru păcatele lui; mai departe nu are altceva de făcut, ca şi rîndunelele, decît să asculte, şi Domnul Isus îl duce acasă în cer. Asta va fi o mare bucurie. Acolo va zbura fiecare în căsuţa lui ca într-un cuib. Dar acum du-

ceţi-vă, vacile voastre au devenit nerăbdătoare; şi nu uitaţi cum au venit rîndunelele din ţara îndepărtată acasă: iubiţi-le şi preţuiţi-le, pe ele care au făcut o aşa cale lungă, căci sunt rîndunelele ascultătoare; cele neascultătoare s-au înecat în mare şi sunt înmormîntate acolo".

Copiii se despărţiră fugind pe păşune fiecare spre vacile lui, iar tinerii rămaseră singuri, adînc cufundaţi în gînduri.

„Ascultă, Method", spuse deodată Samko, „asta-i o povestire extraordinară. Dacă aşa trebuie să arate călătoria noastră spre cer, atunci noi cei de aici din Hradova încă nu suntem pe cale într-acolo".

„Aşa crezi? Şi de ce?" Pe buzele lui Method pluti un zîmbet plăcut.

„Ei, rîndunelele au început totul cu rugăciune, ele s-au pregătit astfel de călătorie; dar noi trăim aşa ca şi cum am rămîne veşnic aici pe pămînt, deşi avem în sat un cimitir. Noi nu începem nimic cu rugăciune".

„Şi de ce nu? Nu este Dumnezeu bun? Nu merită El să-L lăudaţi? Nu este El atotputernic, încît să puteţi cere totul de la El?"

„Da, dar noi nu ne gîndim la El".

„Samko, rîndunelele au ţinut un sfat şi o adunare de rugăciune înainte de a porni spre casă. Ar fi într-adevăr foarte potrivit dacă întreg satul nostru s-ar aduna ca să se predea în rugăciune lui Dumnezeu

pentru ca să-i poată trece cu bine peste marea vieții spre țărmul mîntuirii veșnice; dar cum n-o vor face toți dintr-odată, ce-ar fi să începem noi amîndoi și s-o facem imediat?"

„Acum și aici? Asta ar trebui s-o facem doar în biserică".

„Și noi suntem acum într-un templu, pe care l-a clădit Dumnezeu Însuși, și El Se află pretutindeni. Nu crezi asta?"

„Așa e; dar eu nu știu să mă rog".

„Vrei să te lași mai prejos ca rîndunelele? Ele pot spune Creatorului lor ce au nevoie; de ce n-ai putea și tu? El este ca un Tată bun. Mulțumește-I pentru tot ce ți-a dat bun pînă astăzi! Roagă-L să te ierte că nu te-ai gîndit la El și roagă-L să te ajute ca de azi înainte să trăiești în așa fel încît odată să poți ajunge acasă, în cer".

Era deja seara tîrziu cînd cei doi prieteni se întoarseră acasă.

Samko, cufundat în gînduri cum era, nu observă cît de veseli erau părinții și cît erau de buni cu el. Văzu pe verandă un cuib și o păsărică frumoasă care zbura de colo-colo, și în gînd îi răsuna neîncetat: „Așa au ajuns acasă rîndunelele".

„Ah", oftă el din adîncul sufletului, „am văzut-o aici în fiecare an și n-am știut că Dumnezeu mi-o trimite ca un avertisment viu că și eu trebuie să mă

pregătesc pentru călătorie ca să ajung odată acasă".

„Citiți Cuvîntul lui Dumnezeu în casele voastre, așa Îl veți găsi pe Cristos; El vă va mîntui și vă va învăța prin Duhul Său cum puteți ajunge acasă", spusese Method cînd se despărțiseră.

Samko voia să asculte și să citească la început numai pentru sine, pentru că încă nu știa așa de bine literele; de abia cînd o să le înțeleagă mai bine, îl vor putea asculta și alții.

Cum a început să se topească ghiața la bătrînul David

Bătrînul evreu David şedea în faţa căsuţei lui la umbra unui nuc şi fărîmiţa cu degetele lui descărnate pîinea uscată pentru găinile lui blînde. Luna scălda cu lumina ei capul cărunt şi neacoperit al bătrînului, al omului care era singur pe lume.

De fapt căsuţa, grădina şi nucul cu banca de sub el erau proprietatea lui, dar patria lui nu era aici. El era un străin între străini, cu care nu putea niciodată să vorbească în limba lui maternă. El îmbătrînise în satul acesta, dar încă nu se obişnuise acolo, cum de fapt nicăieri altundeva nu s-ar fi obişnuit.

Nimic nu-l lega aici. Oamenii se obişnuiseră cu el, şi el cu ei; dar la o dragoste reciprocă încă nu ajunse-seră.

Cînd zăcuse bolnav iarna trecută, vecinii ştiuseră de asta, dar nu veniseră la el. Cine s-ar fi dus la un evreu! Doar unul venise tot mereu şi-l îngrijise, unul care nu se ruşinase de el. Fără să vrea, bătrînul se tot gîndea la el; aşa făcea şi acum. În bătrînul care stă-

tea cu un picior în groapă se petrecea ceva neașteptat. Inima lui, pe care o credea moartă de mult, începu să se încălzească pentru tînărul străin; și acest tînăr era un creștin.

La început bătrînul privise cu neîncrederea unui adevărat evreu care trebuise să îndure multă nedreptate printre creștini activitatea neobișnuită a străinului care se ivise deodată acolo ca o rază de lumină care pătrunde pe neașteptate. Încă nici unul din vecini nu observase pînă acum vreo diferență între sine și argatul lui Ondrașik; - dar el o văzuse de mult.

El o văzuse din clipa cînd tînărul îi adusese pentru prima oară apă de la fîntînă și apoi se așezase în sărăcăcioasa lui odăiță și vorbise așa de prietenos cu el, de parcă l-ar fi iubit pe bătrînul David, pe el, pe care nimeni nu-l iubise și pe care toți îl părăsiseră. Bătrînul îl examina cu atenție și plin de neîncredere pe tînăr ca să vadă dacă nu cade în păcatele în care trăiau ceilalți creștini. Dar degeaba. Pînă acum nu văzuse nici o pată în purtarea lui fără cusur. El nu bea, nu înjura, cunoștea poruncile lui Dumnezeu care fuseseră date evreilor la muntele Sinai, și le ținea zi de zi. Evreul știa că tînărul creștin Îl iubea pe Dumnezeu și că iubea cu adevărat și pe oameni. Făcuse în ascuns cercetări, dar nu aflase încă nici un vecin căruia Method să nu-i fi făcut deja un serviciu.

„Iarna", povestise paznicul de noapte, „cînd mă

întorceam spre casă de la pădure cu o legătură de vreascuri pe spate, m-a ajuns din urmă carul lui Ondraşik. Method a sărit din car, mi-a oferit să stau pe locul lui, iar el însuşi a mers pe jos pe lîngă car pînă acasă".

Iar primăvara, pe cînd arau ogoarele lui Ondraşik, el săpase şi ogorul de alături care aparţinea unei văduve bătrîne şi posace, pe nume Hlinarka, de care toţi se temeau, din pricina înjurăturilor şi blestemelor ei atît de groaznice. Pînă atunci nimeni nu-i făcuse vreun bine afară de străinul acesta.

Nu era lucru mare ce făcea el; nici nu putea face altceva, căci era un simplu argat. Dar un lucru era sigur, el observa tot ce le lipsea oamenilor, şi dacă stătea în puterea lui, le slujea din dragoste. Da, aşa făcea, ca şi cum n-ar fi putut face altfel.

Evreul pîndise modul cum o să se poarte ca argat şi dacă nu o să devină curînd nedestoinic. Dar de ani de zile de cînd era aici văzuse că ginerii lui Ondraşik nu avuseseră aşa grijă de treburile lui Ondraşik ca şi acest argat. Dacă găsea de reparat în casă sau în gospodărie, îşi îndemna stăpînul s-o facă. Nici Eliezer nu-l putuse sluji mai cu credinţă pe Avraam ca acest argat pe ţăranul cel prost.

Într-adevăr, evreul îl socotea pe Ondraşik drept prost. Adesea vedea cum lucrurile îi merg înapoi în loc să meargă înainte; dar nu vroia să-l avertizeze.

Ce-i păsa lui de păgîn! Îl dispreţuia tot aşa ca şi ţăranul pe evreu. Evreul observă că Method era mai deştept ca stăpînul lui, dar nu-l auzise niciodată pe argat vorbind despre stăpînul lui altfel decît cu respect şi dragoste.

Totul în el era curat. Era încă tînăr. Cei doi soţi Ondraşik aveau o fată, Petraş două. Fîntîna se afla chiar în dreptul ferestrei evreului. El pîndea să vadă dacă nu era şi el ca şi ceilalţi tineri, dacă nu avea ceea ce oamenii numeau îndrăzneală, semeţie şi obrăznicie a tinereţii. Adesea văzuse el cum Method scosese apă din fîntînă şi le turnase celor trei fete, vorbind în acelaşi timp prietenos cu ele; ele îi zîmbeau lui şi el lor, frăţeşte. Evreul îl asemănă fără să vrea cu Iosif în Egipt. Deşi fetele lui Petraş erau altminteri destul de zvăpăiate, cu el se purtau totuşi destul de decent, ba chiar frumos, de cînd venea mai des la Samko.

Cînd venise la el Method săptămîna trecută, evreul se bucurase, ca şi cum s-ar fi simţit vinovat şi ca şi cum ar fi vrut să-i răsplătească cumva dragostea; acum însă tînărul veni să-l roage ceva.

Poate că David n-ar fi făcut-o de dragul nimănui din lume, dar cînd Method îl rugă, se învoi bucuros; totuşi spuse: „De ce ai atîta grijă pentru vecin? Ce te priveşte pe tine? El are părinţi şi rude, n-au decît să se îngrijească ei de el". - Şi bătrînul se aştepta acum

la un cuvînt răutăcios, pe care l-ar spune poate Method împotriva lui Petraş.

„Ştiţi", spuse argatul, „să-L iubeşti pe Domnul Dumnezeul tău din toată inima ta, şi pe aproapele tău ca pe tine însuţi. Dacă eu aş fi fost olog de pildă, mi-ar fi plăcut şi mie să aibă cineva grijă de mine.

Părinţii îl iubesc pe Samko; dar dacă pînă astăzi nu au făcut nimic pentru el, trebuie s-o fac eu. Dumnezeu mi-a dat acest gînd, şi cred că acest sfat îi va ajuta".

Da, în toate trebuia bătrînul să-l admire şi să-l iubească pe tînărul creştin, numai cu un singur lucru nu se împăca deloc: că nu-i dădea deloc pace cu Cristos al lui. Tot mereu îi povestea despre El, la orice capitol din Vechiul Testament ajungea la El, orice discuţie o încheia cu cuvintele: „El vă iubeşte!"

Bătrînul David nu vroia să se gîndească la aceste discuţii; de le-ar fi putut uita numai, atunci nu s-ar mai fi gîndit la ele. Oare de ce îl lăsase să-i citească istoria despre Cel care trebuia să zdrobească capul şarpelui şi urma să fie sămînţa lui Avraam, în care să fie binecuvîntate toate popoarele de pe pămînt, care trebuia să fie Fiul lui David, Mesia cel promis!

Religia lui era aşa de bună; era o religie a dragostei; ea se strecură în inima înăcrită prin nedreptate a bătrînului ca un ulei vindecător. De-ar fi cunoscut David mai înainte învăţătura lui Cristos, ar fi rîs

dispreţuitor; căci din cei care trăiau în jurul lui şi care se numeau creştini după acel Cristos, nici unul nu trăia după învăţătura Lui. Ei înjurau, ocărau, blestemau, se băteau, se omorau, furau, mergeau din judecată în judecată şi nu se iertau unul pe altul. Se duceau la biserică, dar nu făceau după cum li se predica acolo.

În sat erau două biserici cu mărturisiri de credinţă diferite, catolici şi protestanţi. Ei se urau între ei, îşi dispreţuiau reciproc mărturisirea de credinţă şi învăţătura, dar credeau cu toate acestea în Cel care propovăduise dragostea şi mila. Bătrînul le-ar fi rîs în nas dacă ar fi venit unul dintre ei şi i-ar fi oferit învăţătura lui Cristos; el ar fi comparat-o cu viaţa celor care spun că în ea cred.

Dar acest tînăr străin şi bun trăia într-adevăr aşa cum cere Cristos; el Îl iubea pe acest Cristos şi asculta de El; el putea s-o facă. Dar dacă el putea s-o facă, ceilalţi de ce nu puteau? De ce era o aşa mare deosebire între el şi ceilalţi?

Bătrînul se opri din meditaţie; nimeni nu-i putea răspunde la întrebări.

„Bună seara!" răsună un glas nu departe de el; în faţa lui se afla cel la care se gîndise atît de mult astăzi şi pe care-l aşteptase cu atîta dor.

„Mă gîndeam că n-o să vă mai pot vizita".

„Şi eu credeam deja că n-o să mai vii".

Peste faţa zbîrcită a bătrînului trecu o licărire de bucurie. Cînd ai fost lipsit multă vreme de cineva drag, şi apoi începi să iubeşti pe cineva, de cele mai multe ori simţămîntul e profund.

„Ia loc aici!" Bătrînul îi făcu bucuros loc. „Sunt curios ce-ai rezolvat la Petraş şi cum ţi-a mers".

Method se aşeză şi povesti. „Cine ştie, cine ştie", dădu evreul neîncrezător din cap, „dacă n-o să se răzgîndească".

„Sper că nu; m-am rugat pentru reuşită, şi cred că am fost ascultat".

Aşa vorbiră ei un răstimp, şi moşneagul însuşi plănuia cum era cel mai bine să facă Petraş. Inima bătrînului om de afaceri începu să se trezească.

„Vecine", spuse deodată Method, „dacă aţi ştiut cepotrivit era acest loc pentru o prăvălie, de ce nu aţi deschis una chiar dvs.? De ce v-aţi chinuit cu zdrenţe?"

Method luă mîinile bătrînului şi-i privi prietenos faţa care se înnegurase brusc de o durere adîncă.

„De ce? La ce mi-ar fi folosit o prăvălie? Cine să se fi îngrijit de restul? Eu sunt singur pe lume ca un copac în deşert. Trebuia să fac ceva ca să mă hrănesc; fără lucru aş fi murit în singurătatea şi în durerea mea; aşa că am făcut tot ce-am putut. Dar de ce-mi spui asta?"

Bătrînul își trase aproape violent mîinile înapoi, își acoperi fața cu ele și-și sprijini coatele pe genunchi. Stătu o vreme așa prăbușit, copleșit de durerea amintirii. Method se uită la el cu compătimire și sinceră părere de rău, apoi îl îmbrățișă și-i sprijini capul cărunt de pieptul lui. Pe bătrîn de atîta vreme nu-l mai îmbrățișase nimeni, de atîta timp nu mai simțise desfătarea de a fi mîngîiat și dezmierdat. Odinioară, cînd era tînăr, știa ce fericire este o asemenea dovadă a dragostei. Dar, după ce dispăruse fericirea, după ce-o pierduse pentru totdeauna, cît își mai întindea pătimaș brațele zadarnic în gol, iar inima i se topea de dor, degeaba însă! - atunci își înfrînse inima pînă ce crezu că dăduse la o parte orice sentiment omenesc din ea și se gîndea că se făcuse ca o piatră. Dar acum se vădi că de fapt nu era o piatră, ci numai ghiață. Gheața începea să se topească acum, cînd strălucea soarele.

Îmbrățișat de Method, bătrînul trăi ceva asemănător unui copac bătrîn zguduit de furtună. Din pieptul lui răbufni un suspin fierbinte, și pentru prima oară după mulți ani se prelinseră primele lacrimi peste obrajii zbîrciți. Tînărul nu curmă suspinul bătrînului; el își rezemă capul tînăr de cel cărunt al bătrînului; ochii i se umeziră, și pentru că mîinile nu-i mai acopereau fața, îi șterse bătrînului lacrimile de pe obraji și din ochi.

„Lasă-mă!“ spuse bătrînul suspinînd, „de ce te osteneşti tu cu un evreu bătrîn ca mine? Toţi mă urăsc; de ce te îngrijeşti de mine?“

„Pentru că vă iubesc, dragă vecine!“

„De ce m-ai iubi?“ izbucni iarăşi bătrînul în lacrimi; „de atîta vreme nu m-a mai iubit nimeni - doar demult mama mea; apoi am crezut că ‚ea‘ mă iubeşte, dar a fost o amăgire“.

„Ce amăgire?“

„Lasă-mă şi nu mă întreba!“ spuse bătrînul şi-şi adună puterile.

Method îi dădu drumul.

„Credeţi-mă, v-ar fi mai uşor dacă aţi spune cuiva ce vă apasă de ani de zile. Eu sunt străin, nu vă pot trăda; dacă aveţi încredere în mine, povestiţi-mi. Vă iubesc şi o să pot simţi cu dvs.“.

„Fie!“ Evreul se îndreptă, şi în ochii aproape stinşi pîlpîi deodată o flacără. „Mi-ai făcut mult bine, chiar şi acum, cînd ai avut grijă de bătrînul de mine. Tu eşti bun, dar lumea e rea; poate că te pot feri de o nenorocire, şi vei fi mai atent ca mine. - Cînd te uiţi la mine, cu spatele acesta încovoiat, cu faţa zbîrcită şi cu ochii pe jumătate orbi, cu greu poţi crede poate că am fost şi eu odată tînăr şi frumos ca un copac în pădure, aşa cum eşti tu acum“, începu bătrînul; el îşi sprijini trupul slăbit de copac şi luă mîinile tînărului într-ale lui.

„Părinţii mei mi-au lăsat moştenire un magazin frumos, şi deşi nu eram bogat, credeam totuşi că Dumnezeul părinţilor mei o să mă binecuvinteze. Cu toate acestea eram un om bogat, căci aveam o soţie ca o floare din Liban, şi un copil - ah, ce copil! Nici Moise n-ar fi putut fi mai frumos, cînd şi-a făcut milă de el fiica lui Faraon din pricina frumuseţii lui. Cînd mă gîndesc la fericirea de atunci, cred că nici Adam n-ar fi putut fi mai fericit în rai; ah, şi acum totul s-a dus!

Cum să-ţi spun? Eram adesea plecat de acasă, căci nenorocitul de magazin îmi ocupa timpul, şi nu ştiam că şi un altul avea ochi. Odată m-am întors acasă, plin de bucurie şi speranţă m-am întors acasă - dar casa era goală".

Bătrînul îşi trecu cu mîna prin păr. „Venise altul şi-mi luase comoara ochilor, giuvaerul inimii mele. Dacă ar fi fost măcar un Goi*, dar era unul dintre ai noştri!

Eram deznădăjduit, am alergat ca un nebun la tribunal - totul în zadar! A trebuit să dau scrisoarea de despărţire, iar legea i-a dat tot ei copilul. El era mai cu vază decît mine, un funcţionar de la comitat; pe mine, nenorocitul de evreu, m-au terminat repede; nicăieri n-am găsit dreptate pentru mine, nici chiar la Dumnezeu. Lor totul le-a mers după plac, pînă au

*Denumire evreiască pentru „creştin". Se foloseşte adesea în sens peiorativ.

plecat în altă parte. Apoi au dispărut din Ungaria, şi n-am mai putut afla unde era copilul meu şi ce s-a întîmplat cu el.

Ah, Method, cînd mă gîndesc că aş putea întreba ca şi Iov: ‚Unde-i Dumnezeu, ca să mă duc la El şi să-I aduc pricina mea?' Numai El ştie ce s-a întîmplat cu fiica mea Esther şi cu soţia mea. Ea m-a părăsit, m-a trădat, dar încă nu pot crede că ea a fost cea vinovată. Ea era foarte tînără cînd ne-am căsătorit; el era un bărbat frumos, un domn distins; el a ademenit-o. Dacă ar fi vrut să se întoarcă înapoi, i-aş fi iertat totul, şi aş fi primit-o iarăşi, o, cît de bucuros! - Dar n-am fost lăsat să ajung la ea, şi ei poate i s-a spus că aş fi rău şi crud; ea s-a temut, a crezut, şi aşa a fost totul pierdut.

Am fugit din oraşul acela, m-am îngropat pe mine şi durerea mea în ţinutul acesta şi am aşteptat să vină moartea în acea iarnă, ca să mă izbăvească de această disperare şi să-mi iau durerea cu mine în mormînt - şi tu m-ai îndemnat să povestesc totul, şi acum o să fie iarăşi vie pierderea, dorul, durerea - totul! Ce zici de asta?"

„Foarte multe, vecine dragă! Ştiu acum pentru ce să mă rog, şi va veni odată timpul cînd nu veţi regreta că mi-aţi spus toate acestea".

Method se ridică, la fel şi evreul fără să vrea. Intrară împreună în căsuţă.

După ce bătrînul aprinse lumina, Method observă urcioarele goale; le luă şi aduse apă proaspătă. Apoi aranjă culcuşul sărăcăcios, aşa cum făcuse în timpul bolii. Pe urmă se aşeză lîngă el pe laviţă la masă, deschise cartea cea groasă şi veche şi începu să citească. Evreul îşi acoperi capul cărunt cu o căciulă, şi la fel făcu şi Method, ca să nu-l supere, căci evreii socotesc ca o desconsiderare a Cuvîntului lui Dumnezeu dacă cineva citeşte din el cu capul neacoperit.

Astăzi, deşi citiră capitolul 53 din Isaia şi Method povesti despre ce este vorba, bătrînul nu-l contrazise. Se despărţiră tăcuţi şi gravi.

„Printre rîndunelele care zboară spre casă“

Uneori trece săptămînă după săptămînă şi lună după lună, şi nu ştii cum a trecut timpul. Aşa era şi la cei din familia Ondraşik. Totdeauna fusese mult de lucru la ei; dar în nici o vară nu se terminase totul aşa de repede ca în acest an.

„Poate din pricină că acum începem şi sfîrşim totdeauna cu Cuvîntul lui Dumnezeu“, se gîndi ţăranca.

Ea însăşi se restabilise atît de bine, încît putea face de mîncare. Dorka putea de acum să rămînă pe cîmp. Doar dimineaţa Method şi Ondrei îi aduceau apă sau lemne, ori ce mai era necesar. Iar cine era mai aproape de casă venea din cînd în cînd să vadă dacă îi lipseşte ceva. Încă niciodată nu-i mersese doamnei Ondraşik aşa de bine ca acum.

Mai înainte bărbatul ei fusese adesea rău şi aspru, iar ea era încăpăţînată. Cînd se îmbăta, deşi nu era un beţiv, şi făcea scandal, ea îl certa; apoi nu vorbeau unul cu altul poate săptămîni de-a rîndul.

Fetele erau căsătorite şi ginerii nu voiau să asculte, aşa că mergea cam prost cu afacerile. Dar acum simţea ţăranca că atunci nu fusese binecuvîntarea lui Dumnezeu peste întreaga casă. În tot anul nu se rugaseră aproape deloc, doar cînd mergeau să ia cina, dimineaţa la sculare murmura fiecare cîte ceva, dar se gîndea în altă parte. Erau totdeauna nemulţumitori şi răi, căzuţi total de la Dumnezeu; cum i-ar fi putut El binecuvînta? Femeia recunoscuse că trebuie să se întoarcă înapoi la Dumnezeu, aşa că se convertise din toată inima. Simţise că dacă are cineva pe lumea asta nevoie de un Mîntuitor, ea era aceea; aşa că îşi deschisese inima Fiului lui Dumnezeu, Isus Cristos, şi El o primise.

Cînd şedea într-o seară împreună cu bărbatul ei, îi mărturisi acest lucru şi-l rugă s-o ierte că nu fusese o nevastă aşa de bună cum ar fi trebuit să fie, dar pentru că Dumnezeu îi dăruise viaţă nouă, vroia acum să trăiască mai bine după voia Lui şi să slujească mai bine celor din casa ei.

Ondraşik se simţi ruşinat; ochii i se umplură de lacrimi.

„Ei, să ne iertăm unul pe altul!“ răspunse el; „mi-ai fost o nevastă mai bună decît ţi-am fost eu bărbat. Dar Method are dreptate, nu mai puteam continua aşa pînă la moarte; trebuia să ne oprim şi şi să

începem de la zero!"

„Adevărat, am trăit cu totul împotriva voii lui Dumnezeu!"

„Încă n-am spus-o nimănui, dar ţi-o spun ţie: cînd îl văd pe băiat cum trăieşte şi mă gîndesc cum am trăit din tinereţea mea pînă astăzi, nu mai pot de ruşine. Şi noi aveam Cuvîntul lui Dumnezeu, dar nu citeam tot anul nimic din el; da, trebuie s-o mărturisim că trăiam mai rău ca vitele. Ele mănîncă, dorm şi muncesc, mănîncă, dorm şi muncesc, dar cel puţin nu înjură. Dar şi noi am dormit, am muncit, am mîncat, dar apoi am şi băut, L-am hulit pe Dumnezeu şi i-am înjurat pe oameni, şi aşa ne-am crescut şi copiii. Nici nu mă miră că au plecat; prea puţine lucruri bune au învăţat de la noi".

Aşa vorbiră bărbatul şi femeia unul cu altul. Era în aceeaşi seară, într-o zi de sărbătoare catolică, cînd în livadă se întreţinea iarăşi Samko cu Dorka. El şedea pe banca pe care o făcuse Method pentru ţărancă; ea stătea în faţa lui, sprijinită de un păr bătrîn, şi-l asculta cum spunea frumoasa poveste despre cum au ajuns acasă rîndunelele. Apoi îi spuse că şi el era pe cale să înceapă şi să sfîrşească fiecare zi cu rugăciune şi că se temea să calce poruncile lui Dumnezeu. Apoi îi povesti cum învăţase de la bătrînul David să socotească şi să scrie mai bine, că tatăl

său vrea să-i deschidă o prăvălie şi că noua construcţie va avea şi o locuinţă pentru el.

Fata se bucură sincer. Încă copil fiind îl compătimise pe Samko şi mai tîrziu se gîndise adesea ce-o să se aleagă de el. Pe atunci fireşte că de abia putea merge; acum mergea mult mai bine, chiar dacă încet; altminteri era un băiat frumos. Deci n-o să trebuiască să rămînă toată viaţa aşa nefolositor în faţa casei sau în grădină. De fapt Dorka ştia deja de mult de la surorile lui ce se plănuia cu Samko, dar nu vru să-i tulbure bucuria şi se făcu că nu ştie nimic de asta.

Tocmai cînd Samko mai amintise încă o dată de rîndunele, apăru şi Ondrei, care mai auzise odată povestea de la el. Vorbiră apoi împreună cît de frumos şi de folositor ar fi dacă s-ar întîlni şi ar ţine adunări de rugăciune ca şi rîndunelele.

„Ştiţi", spuse Dorka, „dacă fiecare zi e o bucată din călătoria noastră spre casă, atunci ar trebui totdeauna s-o începem aşa; rîndunelele au cîntat şi s-au rugat totdeauna înainte de a zbura o bucată de drum".

Cînd apoi cei din familia Ondraşik se întîlniră la masa de seară şi cînd după mîncare ţăranul îi ceru lui Method să citească din Biblie, Dorka se uită la Ondrei şi el la ea, apoi se uitară la părinţii ei, şi în

sufletul lor se născu gîndul: Se pare că şi ei vor s-o ia pe urmele rîndunelelor.

Lumea înconjurătoare dormea între timp mai departe în păcatele ei; dar familia Ondraşik şi vecinii ei se trezeau încet la viaţă. Duhul Sfînt le deschisese ochii şi Scriptura. Ei începură să caute-L pe Dumnezeu şi să-şi recunoască păcatele; începură să-L cunoască şi pe Cristos şi porniră ca rîndunelele călătoria spre casă, dar din păcate - nu toţi.

*

În toamna aceea se adunară foarte multe prune prin ţinut. Erau atît de multe în pruni şi arătau aşa de splendid, încît începură să se rupă crengile sub greutatea lor.

„Ştii ceva?", spuse într-o după-amiază ţăranul Petraş fiului său, „vreau să-mi fac rost de autorizaţie pentru distilat şi apoi o să facem şliboviţă. Dacă primesc autorizaţia, o să poţi vinde şliboviţă. Iar dacă o să oferi oamenilor cîte un păhărel din ea, să vezi că o să intre mai cu drag în prăvălie".

Pe băiat îl durură vorbele, dar nu-i spuse nimic tatălui său. Cînd acesta se duse în şură, plecă la Method. Îl găsi săpînd pe bucăţica lui de pămînt. Nu departe de el lucrau şi cei din familia Podhaisky.

„Bine ai venit, Samko! Ce vînt te aduce încoace?"

„Ei - doar așa; trebuie să-ți spun ceva".

Prietenii se salutară și apoi Samko îi povesti ce-i spusese tatăl său. Fața lui Method se întunecă. Din ochi îi țîșni un fulger de mînie, cum Samko încă nu văzuse niciodată la el.

„Ăsta-i un gînd drăcesc! Samko, ce-ai spune dacă tatăl tău ți-ar porunci să omori cu lopata aceasta pe vecinul Podhaisky?"

„Dar, Method, ce vorbești! Așa ceva nu mi-ar porunci tata niciodată", strigă Samko speriat, „iar eu n-o voi face niciodată!"

„Ba da, o vei face; deschide numai o cîrciumă, pe ascuns sau public; tu știi ce bețiv îngrozitor a fost Podhaisky și cum i-a distrus băutura sufletul și trupul încît a ajuns aproape ca și un animal. Acum prin harul lui Dumnezeu s-a petrecut în el o transformare; și el se află printre rîndunelele care zboară spre casă. Vezi că în afară de noi sau de voi nu mai are nici o legătură, de frică să nu fie atras din nou spre cîrciumă; el este încă atît de slab împotriva ispitei. Ești sigur că atunci cînd o să începeți cu băutura și cînd o s-o aibă chiar în apropierea lui și o să i se urce mirosul la nas, o să poată rămînea tare? El va veni la voi să cumpere făină sau sare și va avea cea mai bună intenție să nu se lase să ajungă la pă-

cat; dar apoi vine ca o oaie, care merge singură la tăiere. Tatăl tău îi va oferi să ia, tu însuți îi vei da din prietenie, el va gusta, stomacul îi va deveni neliniștit și se va trezi din nou în el dorința, împotriva căreia nu se va putea împotrivi. La început nu va bea decît un păhărel, dar a doua zi deja două. Apoi va simți cum un foc îi arde măruntaiele și apoi va trebui să bea și tot să bea! - și va deveni iarăși beţiv, mai rău ca mai înainte, și va ajunge o fiară sălbatică. Lumina divină din el se va stinge, trupul i se va îmbolnăvi și slăbi, și va muri pe undeva nenorocit ca un animal. El ar fi una din rîndunelele care au vrut să ajungă acasă; dar nu va ajunge acolo, căci a murit pe drum. Și cine e vinovat de asta? Tu, Samko, tu!"

„Method, oprește-te!" Samko se apucă de cap. „N-o să fiu niciodată vinovat de asta, nu! N-o să-i dau nici lui, nici altcuiva de băut; mai degrabă mă las omorît".

Samko plecă, și Method săpă mai departe necăjit la bucata lui de pămînt.

În ziua aceea se dezlănțuise iadul acasă la Petraș. Așa de frumos își imaginase țăranul cît o să cîștige și cît de departe o să-i ajungă fiul. Căci prin ce deveneau negustorii așa de bogați dacă nu prin rachiu? Și acum fiul nu mai vroia să audă; mai degrabă ai fi putut înduioșa o piatră decît pe el. Era palid ca pere-

tele și tremura în fața mîniei tatălui său, dar nu voia să cedeze. Multe cuvinte rele îi spusese tatăl său, tot ce-i venea pe limbă. Îi reproșă că e un cerșetor și că el îl hrănise atîția ani; că n-o să mai hrănească un cerșetor; dacă nu vrea să asculte, să se ducă să cerșească.

Aceste cuvinte ale tatălui răniră de moarte sufletul fiului, cum numai cuvintele unui om pot să rănească. Între timp apăru și maică-sa; ea se rugă cînd de unul, cînd de celălalt; pe bărbat reuși oarecum să-l potolească, dar pe fiu nu putu nicicum să-l convingă; el ședea acolo ca o stană de piatră. În cele din urmă se mînie și ea foarte tare pe el.

Cele două surori intrară în odaie și împreună cu ele logodnicul celei mai mari, care venise în vizită împreună cu un prieten dintr-un alt sat. Ei îl întăriră pe Petraș în intenția lui și rîseră de Samko.

„Dacă nu vrea el", spuse viitorul ginere, „faceți-o totuși, tată! O să-mi las bucuros meseria. Nu trebuie să fie chiar o băcănie. Deschideți o cîrciumă și o măcelărie lîngă ea - așa ceva nu există pe aici - și dați-ne-o nouă. O să vă dau cîteva sute de guldeni, iar pentru mobilat să luați din banii de zestre pe care i-ați promis Evkăi. Așa că rămînem frumos laolaltă, și Samko n-are decît să stea iarăși în livadă ca și pînă acum".

La început vorbele acestea erau numai în glumă, şi viitorul ginere nu voia prin asta decît să-l sileaască pe socru; dar cum se întîmplă adesea, la sfîrşit îi plăcu şi lui ideea. Şi Evkăi îi plăcu faptul că n-o să trebuiască să plece departe de maică-sa la soacră-sa. Care mamă nu s-ar bucura să-şi poată ţine fiica lîngă ea cînd aceasta se mărită! Cu asta şi ochii mamei fură orbiţi. Petraş îşi aminti că averea lui o să rămînă tot acolo şi nu trebuia s-o rupă în bucăţi, ca să-i dea fiicei partea ei. Pînă seara treaba fu pusă la cale.

„Ei, cum e?" îl întrebă cumnatul pe Samko înainte de plecare numai de formă, „o să-i faci tatălui voia, sau să vin eu?"

„Aţi spus doar că sunt un cerşetor", spuse Samko, şi glasul îi tremură de mîhnire. „E adevărat că sunt olog de amîndouă picioarele; dar mai degrabă aş vrea să-mi paralizeze şi mîinile şi să mă duc să cerşesc decît să mă susţin cu o ocupaţie atît de diavolească. - Dar încă nu eşti aici, şi Dumnezeu e atotputernic; El va zădărnici fără îndoială planul vostru şi n-o să lase să vă reuşească".

„O să vedem asta, profetule!" rîseră cei doi tineri şi plecară.

*

În ziua următoare Petraș se duse la Method. Acesta săpa iarăși împreună cu familia Podhaisky pe pajiștea ce mai rămăsese. Pe ea se aflau ici și colo niște tufișuri unde bătrînul David își ducea caprele la păscut.

Lui Petraș îi trecuse mînia; se căi că-și necăjise fără motiv fiul și acum vroia să se răzbune pe acela despre care credea că e vinovat de încăpățînarea lui Samko. El știa părerile lui Method despre băutură. El abătuse de la aceasta nu numai pe Podhaisky, dar și pe Ondrașik, pe argatul lui și de asemenea pe Samko și-și dăduse osteneala să-l convingă chiar și pe el să-și schimbe părerea în privința băuturilor amețitoare, spunîndu-i că sunt nu numai vătămătoare, dar și o rușine și un păcat.

Petraș nu putuse să doarmă toată noaptea. El nu vroia să-și ia înapoi cuvîntul că o să-l izgonească pe Samko dacă nu ascultă de voia lui; dar ca să-l alunge, la asta se împotrivea nu numai mîndria lui de țăran, ci - cum spun oamenii - și inima.

Ieri nu simțise la mînie că are vreuna, dar astăzi era altfel. Puteam să fiu scutit de toate astea, gîndi el revoltat, dacă n-ar fi fost argatul lui Ondrașik. Dar o să i-o plătesc eu!

Pe drum înverșunarea crescu și mai mult, iar cînd ajunse pe cîmp și văzu cît de vesel își lucra brazda

lui de pămînt acela care pricinuise iadul din casa lui, mînia îi ajunse la culme.

„Ce i-ai băgat în cap fiului meu?" începu el, după ce de abia se salutaseră. „De abia vine un vagabond, cine ştie de unde, şi deja aduce în casa noastră nenorocire şi discordie! Ce te priveşte pe tine dacă eu vreau să-mi fac cîrciumă? De ce-l aţîţi pe fiul meu la neascultare?"

Evreul auzi strigătul, se întoarse, se ridică, veni mai aproape şi-l privi ţintă pe tînărul creştin. Fusese totdeauna curios să ştie cum se va purta acesta cînd i se va face nedreptate; acum avea o ocazie excelentă.

Evreul ştia mai mult ca oricine cît bine făcuse Method acestui om. Îl învăţase pe fiul lui să citească şi să scrie şi tot ce ştia; îl făcuse pe el, bătrînul David, să-l înveţe socotitul şi contabilitatea. El făcuse pentru vecin tot ce putuse; şi acum acesta i-o întorcea înapoi cu rău. Din gura lui Petraş ieşeau unul după altul cuvinte urîte şi dezgustătoare.

Ca încremenit se uita evreul la faţa celui batjocorit. Acesta stătea în picioare, se sprijinea în lopată şi se uita atît de liniştit în jos, ca şi cum cuvintele lui Petraş nu-l atingeau. Pe bătrîn îl cuprinse mînia. Ar fi vrut să se năpustească asupra omului şi să-l ocărască, da, să-l umple de ocări! Dar nu se duse.

În cele din urmă Method îl privi pe Petraş direct

în față, privirile li se întîlniră, și omul amuți.

„Așa, ați spus acum tot ce v-a însărcinat diavolul să spuneți?" spuse liniștit, aproape vesel argatul. „În acest caz el mi-era dator; mă miram numai că m-a lăsat atîta vreme în pace. Aproape că mă temeam că nu slujesc bine Domnului Cristos. Dar acum totul e în ordine. Deci, ce v-a dictat diavolul, aceea ați spus; și acum vorbiți, vecine Petraș, numai pentru dvs., ce nedreptate vi s-a întîmplat, ce am făcut fiului dvs. sau dvs.?"

Evreul își frecă bucuros mîinile și-l binecuvîntă în gînd pe Method. Podhaisky își aruncase și el sapa și stătea în apropiere ca ametit; de uimire nu știa ce să gîndească despre Petraș.

„Ei, ce aveți de fapt împotriva mea?"

Întrebarea deschisă și liniștită îl ului pe om; dar apoi se îmbărbătă și vru să înceapă iarăși să ocărască. Totuși cuvintele îi rămaseră în gît, astfel că explicația mîniei lui căzu mult mai blînd. „Samko nu vrea", încheie țăranul, întorcîndu-se spre evreu, „pentru că atunci Podhaisky ar veni la noi și atunci ar putea deveni iarăși ca înainte; ca și cum omul ar trebui imediat să bea peste măsură și să nu se mai poată opri din băute. De fapt Podhaisky nici nu trebuie să vină la noi, da, nici nu are voie!"

Țăranul rosti ultimele cuvinte cu dispreț; asta-l

zgudui pe puternicul Podhaisky.

„Nu-ţi fă griji, Petraş", spuse el apropiindu-se, „n-aş intra la tine în casă, dacă vreţi să faceţi din ea o capcană a diavolului, ca să ademeniţi pe oameni, să-i stoarceţi de bani şi să-i omorîţi, chiar fără interdicţia ta; chiar de m-ai ruga, nu ţi-aş călca pragul. Dar ţine minte, niciodată n-o să uit ce-a făcut fiul tău pentru mine, că a avut atîta îndurare faţă de mine şi a vrut să mă păzească de pierzarea veşnică. O să-i binecuvintez şi urma piciorului, oriunde o să se ducă".

Nu mai putu să continue, ci se aruncă pe pămînt şi începu să plîngă sfîşietor pentru că era aşa de disprețuit; oricine putea să-i închidă uşa în nas şi toţi îl puteau călca în picioare. Petraş îl văzu plîngînd şi stătea acolo ruşinat.

„Aşa, vecine, e un rău aşa de mare", spuse bătrîna Podhaisky, „că aveţi un fiu atît de bun? Şi vi s-a părut ceva nepotrivit dacă Method l-a învăţat să nu se uite indiferent la distrugerea oamenilor? Eu aveam numai un singur fiu; era un fiu bun, pînă ce a început să viziteze cîrciumile. Apoi ştiţi doar ce cruce am avut cu el; de cîte ori chiar dvs. m-aţi apărat şi m-aţi ascuns de el, şi de cîte ori pe soţia lui! Iar acum, cînd bunul Dumnezeu S-a îndurat de el trimiţîndu-ne un om bun care l-a salvat, îl ocărîţi şi-l în-

juraţi pe acest om! Uitaţi-vă la fiul meu şi auziţi-l cum se vaită; şi dacă aveţi o inimă de piatră, deschideţi numai cîrciuma. Iar dacă Samko nu vrea să dea băutură oamenilor, alungaţi-l numai pe bunul dvs. fiu. Gîndiţi-vă însă la cuvintele unei mame sărace şi nenorocite, pe al cărui fiu l-au nenorocit cîrciumarii! Gîndiţi-vă ce spune Sfînta Scriptură: ‚Vai de cel ce dă aproapelui său băuturi ameţitoare, ca să-i vadă goliciunea!' Blestemul lui Dumnezeu vă va ajunge cu siguranţă!"

„Nu plînge, fiule!" se adresă femeia fiului ei. „Dumnezeu te va ajuta. Eşti încă tînăr, încă nu-i totul pierdut, dacă El nu mai e mînios pe noi! Nu plînge, hai să săpăm mai departe!"

Fiul ascultă şi se ridică; îşi luară sapele şi săpară mai departe. Şi Method îşi luă lopata şi netezi cu ea o bucată mare de pămînt.

Ce-i mai rămase lui Petraş altceva decît să plece? Ştia prea bine că era rău ce făcuse şi că toţi oamenii aceştia îl făcuseră de ruşine; dar nu vroia să o recunoască nici faţă de sine însuşi.

El plecă la primărie să ia autorizaţia pentru distilerie, dar nu o primi. Nu face nimic, gîndi el, o să mă unesc cu altul şi o să distilăm împreună. Îşi găsi curînd un tovarăş şi astfel distilară împreună. Miile de prune splendide, pe care Dumnezeu le dăduse oa-

menilor ca hrană, ajunseră în cazan, şi oamenii făcură din ele otravă, ca să otrăvească cu ea pe semenii lor.

Dacă are cineva nevoie de puţină otravă pentru şoareci, care strică totul în casă, îi trebuie permisiune de la doctor, notar şi judecător; dacă însă vrea cineva să otrăvească pe oameni, se plăteşte numai distilarea şi autorizaţia, şi i se dă voie, iar unii doctori chiar se vor bucura, căci vor avea cel puţin mai mulţi pacienţi. Da, aşa este în lume!

O zi fatală de nuntă

Veni iarna. Era lăsata-secului. La Petraş se făceau mari pregătiri de nuntă. Mama avea de lucru pînă peste cap, tatăl avea capul plin de supărare, Evka inima plină de bucurie şi speranţă. Cu Samko din toamnă nu mai vorbea nimeni, ca şi cum nici nu ar fi fost acolo; de abia dacă-i răspundeau la salut. Numai cea mai tînără soră vorbea în taină cu el, căci avea un necaz. Un băiat pe care-l iubea o ceruse în căsătorie, dar părinţilor nu le plăcuse, aşa că acum el vroia să se însoare şi să-şi ia alta. Fata rămase singură, şi asta o făcu să se apropie de fratele ei izolat şi alungat. Adesea venea la el în camera unde locuia acum.

El învăţase la Ondraşik să cioplească linguri de lemn, aşa că acum lucra cu hărnicie, şi ce cîştiga cu cioplitul dădea mamei pentru lumină şi sare. El mergea mai departe la bătrînul David. „Învaţă numai!" spunea acesta, „odată vei avea o prăvălie şi o să ţi fie de folos".

În fiecare seară se ducea la familia Ondraşik, şi

atunci uita că era singur pe lume; în casa aceasta se simțea totdeauna ca în rai. Aici învățau ei să cunoască mai bine adevărurile divine. Ei înțelegeau ce bucurie fusese în inima fecioarei Maria, cînd buzele ei cîntau: „Sufletul meu mărește pe Domnul și mi se bucură duhul în Dumnezeu, Mîntuitorul meu!" În inima lor Se născuse Cristos. Pentru prima oară sărbătoriră Crăciunul așa cum trebuia.

În iarna aceasta se întoarse înapoi și nevasta lui Podhaisky. El o rugase într-o scrisoare să vină înapoi, și ea veni într-adevăr! El nu știa ce să-i mai facă, așa de bucuros era. Ea însăși plîngea de bucurie și nu putea să înțeleagă că pentru soția unui bețiv mai era încă cu putință o asemenea fericire pe pămînt.

Ea își găsi bărbatul așa de ordonat, cum nu fusese niciodată înainte; căci atunci cînd se măritase cu el, fusese deja băutor. Soacra era bine, copiii sănătoși și drăguți, căsuța era toată curată, cămara pentru iarnă bine aprovizionată. Mama și fiul își cîștigau pîinea. Adusese și ea cîțiva guldeni din leafa ei cu care plăti bucuros ultimele datorii, cumpără pentru soacră, copii și bărbat haine; ea însăși avea multe haine. Apoi cumpără vase pentru bucătărie. O, ce drăguță arăta acum bucătăria! Dar ce era mai important e că ea veni cu inima tînjind. Dacă a ascultat

vreodată cineva cu bucurie Cuvîntul lui Dumnezeu, ea a fost aceea, ajungînd astfel din urmă pe alții, iar altora le-o luă înainte. O, acum i se părea așa ușor să creadă în Dumnezeu și să iubească pe Fiul Său Isus Cristos, care adusese o așa mare schimbare în viața ei. Iar după ce experimentă mai întîi dragostea lui Dumnezeu în inima ei, spuse și altora. Ea avea rudenii, prieteni, veri; duminica cămăruța ei fu curînd plină de oameni, și Method trebuia să le citească din Biblie. Curînd îl invitară pe Method și în alte case.

„Method, îmi pare că încep rîndunelele să se adune!" spuse odată Samko. „Ziceai odată în pădure că tot satul nostru ar trebui să se strîngă laolaltă și să țină o adunare de rugăciune, și că noi ar trebui să începem cu asta; și uite că acum se va întîmpla".

„Greu, Samko. Îngustă este poarta și strîmtă este calea care duce la viață; și puțini sunt cei ce o află. Dar nu face nimic; noi le vom arăta oamenilor calea, și chiar dacă nici unul nu vrea să-L urmeze pe Domnul Isus, El spune: ‚Vino tu după Mine!' Noi Îl vom urma, nu-i așa?"

„Da, Method, vom merge după El și odată vom fi cu El!"

În săptămîna aceea aduse Ondrașik și argatul lui lemne pentru casa lui Method; spre primăvară urmau să înceapă construcția. Cît era cu putință, pre-

găti totul dinainte. Colina era acum îndepărtată, cărămizi avea destule, chiar şi pietre pentru temelie. Aduseră şi ardezia pentru acoperiş şi o puseră în curte la Ondraşik. Din pădure aduseseră şi nişte bușteni subțiri; din ei făcu Method, cînd avea timp, stîlpi; el voia să împrejmuiască locul cu un gard.

Atunci primiră cei din familia Ondraşik o veste neaşteptată şi tristă. Fiica Ana scria că bărbatul ei se îmbolnăvise cu ochii şi că doctorul îl sfătuise să se întoarcă imediat acasă, dacă nu vroia să orbească de tot; aşa că trebuiră să se pregătească de drum, imediat ce ieşi el din spital. Asta era o veste rea; cît de mult ar fi suferit mai înainte din pricina ei! Acum, cînd puteau să se roage, spuneau doar: „Să ne încredem în Dumnezeu! Dacă El îngăduie aceasta, trebuie să răbdăm".

În aceeaşi săptămînă, cînd la Petraş se făceau pregătirile de nuntă, la care invitaseră de formă şi pe cei din familia Ondraşik, sosiră ginerele bolnav şi fiica ce se îmbolnăvise în timpul călătoriei. Dorka nu putea să mai meargă ca domnişoară de onoare; acasă avea destulă treabă de făcut. De n-ar fi fost Method, nu ar fi putut termina şi n-ar fi avut cu cine să se sfătuiască.

Fiica Ana se miră că părinților le mergea aşa de bine. Atunci Dorka şi mama, ba chiar şi tatăl îi po-

vestiră ce fel de argat le trimisese Dumnezeu în casă. Şi soţul ei, Joseph, se miră de asta, însă spuse doar: „Glasul lui îmi pare aşa de cunoscut, ca şi cum l-aş mai fi întîlnit undeva".

„Cine ştie dacă nu v-aţi întîlnit vreodată; noi nu ştim de unde este el. Niciodată nu vorbeşte despre el, dar din ce spune se observă că a umblat mult prin lume".

Şi iarăşi veni duminica. Bătrînul David şedea cufundat în gînduri lîngă soba caldă. Cu toate că uşile şi ferestrele erau închise, auzea totuşi răsunînd muzica şi chiuiturile de la Petraş; acolo era nuntă. Ea fusese amînată pentru duminică pentru că muzicanţii ţigani fuseseră ocupaţi în celelalte zile; doar cu greu îi putuseră tocmi pentru zilele acelea.

Deodată uşa se deschise fără zgomot, şi lîngă bătrîn se aşeză Method.

„Ale vitai!" - „Bun venit!" spuse bucuros bătrînul. „Ai venit totuşi? Ei, cum merge la voi?"

„Mulţumesc lui Dumnezeu, mai bine! Doctorul a spus că s-ar putea ca tînărul ţăran să se facă bine pînă la primăvară, iar nevasta lui s-a sculat deja din pat, cu toate că e încă slăbită".

„Dar, Method, cum stăteam aşa, mă gîndeam ce-o să se întîmple cu tine. Dacă Ondraşik îşi are copiii acum acasă, nu mai are nevoie nici de argat, nici de văcar".

„E-adevărat, o să se descurce singuri", răspunse Method gînditor, „rămîn numai pînă la primăvară. De fapt nu mai au deloc nevoie de mine; aș putea să plec imediat dacă n-aș fi început construcția, și dacă n-ar mai fi încă o chestiune".

Bătrînul simți atunci ca o împunsătură. „Să pleci? Și de ce să pleci?" spuse el trist. „Ce-o să ne facem fără tine? Ceilalți, poate! Dar bătrînul David! Ce-o să facă el fără tine?"

„Ții la mine?" Method îl strînse pe bătrîn în brațe ca odinioară, cînd acesta îi povestise nefericirea lui.

„Nu mai întreba! Chiar dacă ai fi din propriul meu sînge, nu te-ar putea iubi mai mult inima mea".

În odăiță se făcu liniște.

„Vă amintiți ce v-am promis odată azi-toamnă?"

„Că vrei să-mi povestești ceva? Da, încă mai țin minte", zise bătrînul; „de multă vreme aștept să-mi spui".

„Ei, voiam să vă povestesc de ce țin la dvs.!"

„La mine?" se miră bătrînul. „Mă gîndeam că pentru faptul că tu iubești pe toți oamenii și pentru că Cristos ți-o cere".

„Da, pentru că Domnul Isus a poruncit-o, El, care a spus: ‚Mîntuirea vine de la evrei'. Vă iubesc nu numai ca om, ci și ca evreu; căci un evreu a fost ace-

la căruia îi sunt cel mai îndatorat".

„Ce spui!" zise uimit bătrînul. „Povestește numai!"

„Am trăit mulți ani fără Dumnezeu, fără Cristos în lume. Nu știam nici că am un suflet nemuritor, nici ce se va întîmpla cu mine după moarte. Trăiam ca voi toți cei de aici, și un evreu a fost acela care mi-a arătat mai întîi adevărul și care mi L-a arătat pe Cristos. El m-a învățat să iubesc pe Fiul lui Dumnezeu, el a trăit pe pămînt ca Enoh și a umblat statornic cu Dumnezeu. Astăzi nu mai e văzut de oameni, căci Dumnezeu l-a luat la Sine. V-ați mirat odată de unde știu ebraica. Acum pot să vă spun că el m-a învățat. El își iubea atît de mult poporul, încît de dragul lui și pentru că Domnul meu a fost aici pe pămînt un Evreu, am început și eu să iubesc acest veșnic binecuvîntat și pentru o vreme orbit popor, și îl iubesc și astăzi".

„Spui că era evreu și că te-a învățat să cunoști și să iubești pe Cristos?" Bătrînul își ridică capul.

„Da, era un evreu dintre evrei; era un misionar printre evrei și trăia numai ca să vestească poporului său că Mesia a venit deja și că a mîntuit și pe poporul Lui de păcatele sale, că a trăit, a murit și a înviat dintre cei morți, și că Se va întoarce iarăși".

„Atunci nu era evreu", spuse bătrînul încruntînd

fruntea, „era un creştin".

„El aparţinea lui Cristos şi Bisericii Lui, dar după neam era evreu; şi cînd ‚vor veni iarăşi mîntuiţii Domnului', va veni şi el ca să domnească cu Cristos. El Îl va însoţi pe Mesia în Ierusalimul meu şi al dvs.

Era un om foarte fericit, dar avea o mîhnire, o mare dorinţă, pe care o dorea împlinită. Această mîhnire îi făcuse grea moartea, şi eu eram aşa de fericit că-i puteam împlini dorinţa. Am preluat un mesaj şi i-am promis să împlinesc pentru el ceea ce ar fi vrut să facă el, dar n-a putut, căci l-a împiedicat moartea, chiar dacă asta m-ar fi costat viaţa. El s-a încrezut în mine şi, glorie Domnului, pînă acum nu l-am dezamăgit şi nici în viitor nu-l voi dezamăgi".

„Şi ce fel de mesaj era acesta?" întrebă impresionat bătrînul şi se uită uimit la tînărul lui prieten. Acesta nu vorbea astăzi ca de obicei, de parcă n-ar fi argatul lui Ondraşik care crescuse printre ţăranii proşti şi era dintre ei.

„Ce mesaj era, întrebaţi? El avea pe cineva foarte drag, pe care-l iubea, deşi nu-l văzuse niciodată, căruia vroia să-i aducă mesajul mîntuirii, dar pe care nu-l mai putea găsi".

„Şi tu l-ai găsit?"

„Da, l-am găsit şi..."

În aceeaşi clipă odăiţa se umplu de o lumină ciu-

dată şi se auzi un zgomot îngrozitor de ţipete sălbatice. Amîndoi săriră în picioare.

„Acolo s-a întîmplat ceva!" Evreul arătă cu degetul spre casa vecină.

„Da, arde. Rămîneţi cu bine, trebuie să mă grăbesc!"

„Încotro? La foc?"

„Da, cu siguranţă că s-au îmbătat toţi; poate că au răsturnat lampa, şi Samko e acolo!"

„Nu te du!" se văită evreul, dar în zadar. Method îşi trase mîna dintr-ale lui şi dispăru în întuneric.

La Petraş se întîmplase ceva îngrozitor. Unul din cavalerii de onoare beţi, care fierseseră şliboviţă cu zahăr*, adusese înăuntru într-un castron şliboviţă fierbinte; voise s-o pună pe masa mirilor cînd alunecase, se împiedicase şi vărsase conţinutul care ardea peste mire şi pe masă. Într-o clipă hainele nefericitului ardeau ca o torţă vie, la fel şi faţa de masă; izbucniră ţipete îngrozitoare. Unii se înghesuiau spre uşă, alţii săriră pe fereastră. Mirele strigă după ajutor şi sări mai întîi pe masă, apoi iarăşi jos, pe urmă se tăvăli pe jos de durere şi disperare şi i se părea că se sufocă. Mireasa vru să se arunce peste mire ca să stingă cu mîinile ei focul; de abia putură fetele s-o

*La nunţile slovace se aprinde uneori şliboviţa; ea arde cu o frumoasă culoare violetă.

tragă înapoi. Unii turnară apă pe masă; dar unul dintre oaspeții beți, crezînd că e apă, turnă o sticlă de șliboviță pe masă, și ea explodă cu o pocnitură puternică. Era în clipa cînd Method își croia cu putere drum printre nuntași; în mînă avea un halat ud, se aruncă cu el peste mirele care ardea și-l înfășură complet cu halatul, astfel că flăcările fură înăbușite dintr-odată. Era și timpul, căci întreaga cameră era în flăcări. Focul ardea de la un capăt la celălalt, și oamenii alergau afară cu strigăte puternice. Un fum sufocant și un miros urît le lua răsuflarea, și numai cu greutate putură să se salveze. Pe mireasă o duseră leșinată afară; pe mire îl duse Method afară și-l predă oamenilor. El însuși se întoarse iarăși la locul devastării, sări la ferestre, le închise, smulse perdelele care ardeau și călcă flăcările cu picioarele. Ele îl înconjurau ca niște limbi. Totuși avu încă timp să apuce de pe masă două sticle mari pline cu șliboviță și alta pe jumătate, să iasă afară și să închidă ușa după el. „Încotro cu apa?“ strigă el la Petraș și la alți nuntași care tocmai aduceau niște hîrdaie mari pline cu apă. „Apa nu stinge! Cîtă vreme arde șliboviță, trebuie s-o lăsați să ardă, după aceea puteți s-o stingeți. Ați spus că vreți să vă scăldați în ea, acum puteți să vă încălziți încă la ea. De nu m-ar fi ajutat Dumnezeu să scot aceste sticle și le-ar fi ajuns focul

și le-ar fi spart, e groaznic numai să te gîndești ce s-ar fi întîmplat!"

Erau clipe îngrozitoare, o nuntă teribilă. Aproape nici unul dintre nuntași nu ajunse teafăr acasă. Aproape toți aveau hainele rupte. Iar mirele! Bietul mire! Era îngrozitor la vedere, așa era de ars. Fusese un mare noroc că flăcările nu putuseră să iasă afară. Ceea ce era în cameră arse complet; dar casa rămase cel puțin cruțată. „N-ar fi rămas așa", ziseră cu toții, „și mirele ar fi ars cu totul, de n-ar fi fost argatul lui Ondrașik". Oamenii se pregătiseră multă vreme pentru nunta aceasta, dar încă și mai multă vreme n-o vor uita. Săptămîna trecută doamna Petraș spusese vecinei: „La Ondrașik sunt toți așa de sfinți și au totuși casa întreagă plină de boală. De ce îngăduie Dumnezeu asta?" Acum era casa ei plină de boală, și nu putea nici măcar spune că le-o trimisese Dumnezeu. Ei îl invitaseră la nuntă pe diavol sub formă de băutură și îi fierseseră supa; acum, la toți le era foarte cald!

Ah, ce chin era pe tînărul ginere! Zi și noapte striga de durere. Încercară tot ce prescrisese doctorul, precum și ce nu prescrisese. Dar ceea ce reparase doctorul stricară femeile bătrîne.

„Vă rog, domnule", spuse a treia zi Method lui Ondrașik, „dați-mi liber cîteva zile! Am fost la Pe-

traș; tînărul va muri cu siguranță, dacă nu se vor purta altfel cu el, sau va înnebuni. Vreau să mă duc să-l îngrijesc".

„Du-te, fiul meu! Cu siguranță că-l vei îngriji mai bine; eu o să lucrez bucuros în locul tău, numai de l-ai putea salva; ar fi păcat de o așa viață tînără!"

Method se duse. La Petraș se bucurară toți cînd le spuse pentru ce venise, dar cel mai mult doctorul, care tocmai era acolo. Doctorul observă că avea de-a face cu un om inteligent și priceput. El interzise familiei să facă altceva în afară de ceea ce le-ar permite Method. Din clipa aceea situația se îmbunătăți.

Bolnavul simți imediat că alte mîini îl atingeau, mîini care căutau nu numai să aline, dar care și reușeau acest lucru.

Dar cele cîteva zile pe care voise Method să le petreacă la Petraș se prefăcură în săptămîni. Doamna Petraș veni chiar să-l roage pe Ondrașik ca de dragul lui Dumnezeu să li-l dea lor pe argatul lui ca să stea la ei și să-l plătească cu ziua. Așa că li se dădu argatul, fără însă să li se pretindă bani. Se știa că Method numai din dragoste de aproapele îl îngrijea zi și noapte pe bolnav, și vrură și ei să participe la această dragoste. Acum ginerele nu mai era nevoit să zacă în pat, ochilor le mergea deja mai bine, durerile de cap încetaseră. Era bucuros că putea lucra deja cî-

te ceva. Samko dorise de mult ca Method să vină și să locuiască la ei pentru ca să se înceapă ziua cu rugăciune comună ca și la rîndunele. Acum marea lui dorință era împlinită. Method era la ei, și ei făceau ca și rîndunelele - dar cu ce preț!

Method își primește casa, iar evreului David îi merge mai bine

Iarna trecuse și venise primăvara; dar ea era ca o pasăre frumoasă care zboară, cîntă, fericește inimile, și - n-ai văzut? - a dispărut deja iarăși. Plăcuta primăvară făcu loc unei veri fierbinți, ca aceea de acum doi ani, cînd Method Ruzansky venise pentru prima oară în casa lui Ondrașik.

Într-o după-amiază, tînărul Ondrașik (vecinii îl numeau așa după nevasta lui, deși el se numea Rașo), stătea în fața casei. El se însănătoșise deja și se uita în direcția în care mai înainte de a pleca el în America era colina cea urîtă. Acum ea nu mai exista, și în locul ei în mijlocul unei livezi noi și frumoase, înconjurată de un gard viu, era o casă nu foarte mare, dar așa de arătoasă și de frumoasă, cum nu era alta în sat. Față de celelalte case, ferestrele și ușile erau mari și frumoase.

„Cine ar fi crezut așa ceva!" își zise tînărul. „Noi aveam locul în fața noastră și l-am lăsat să stea părăginit; și el ce ușor a ajuns să aibă o casă așa fru-

moasă! Așa de practică și de ieftină nu are nimeni în sat. Dacă aș ști numai de cine-mi amintește, nu atît fața cît glasul! Sigur l-am întîlnit cîndva, dar unde?"

Dar nu numai tînărul Raşo era uimit de casă, ci și toți din sat. De abia venise primăvara că și începuse construcția. Method angajă pentru aceasta zidarii satului. Zidirea o conduse el însuși ca un zidar încercat. Fiecare loc din construcție trebuia să fie folosit. Acoperișul îl îmbină altfel decît se obișnuia, astfel că pe pardoseala de sub acoperiș avea cămăruțe de locuit aproape la fel de mari ca și o odaie, iar dedesupt tot spațiul era locuibil. Și deși totul era construit numai din lut, totuși era la fel de tare și de frumos ca și din cărămizi arse. Zi de zi veniră oameni ca să privească uimiți minunea, și nu puțini clătinară din cap și ziseră: „Așa ceva o să-mi fac și eu".

Method locuia în perioada aceasta la Ondrașik; dar nu mai slujea la ei, ci plătea pentru găzduire. Pe zidari și pe muncitori îi hrănea doamna Podhaisky; ea nu voia să încarce cu această lucrare pe femeile de la Ondrașik care și așa aveau o gospodărie mare.

Totuși oamenii urmau să se minuneze încă de ceva. Cei din familia Petraș nu-și mai deschiseseră cîrciuma și nici nu mai voiau să deschidă vreuna în viitor. Mai întîi pentru că îngrozitoarea nuntă îi costase mulți bani, în al doilea rînd din cauza bolii îndelungate a ginerelui și în al treilea rînd trebuiră să gelu-

iască camera din față și s-o renoveze. Erau bucuroși că spațiul pe care urma să-l ocupe cîrciuma îl puteau folosi ca locuință; căci în odaie tavanul, ferestrele și ușile trebuiau înlocuite complet. Vecinii aflară că Petraș era de acord ca în casa lui să se facă nu numai o locuință pentru el, dar și una pentru Samko și un magazin. El le și făcu, și anume deja în următoarele săptămîni.

Bătrînul David întineri realmente, peste tot intervenea cu sfat și faptă; pentru propriul lui fiu nu s-ar fi putut îngriji mai bine. Oamenii se minunară și de evreu, care era ca transformat. Mai înainte în afară de salut și de „da" sau „nu" nu se auzise alt cuvînt de la el. Astăzi deja vorbea mai mult, iar fața lui era așa de prietenoasă, ca și cum ar fi devenit mai tînăr, cu toate că părul lui era alb ca zăpada.

„Ce deosebire!" spuneau femeile; „mai înainte mergea așa de jerpelit și de murdar, și acum are o cămașă curată și haine curate; iar doamnei Podhaisky nu-i e scîrbă să spele pentru un evreu! Dar ea îi face totul, chiar și odăița i-a văruit-o nu de mult și i-a înfățat patul; căci el cumpărase învelitori noi. În odaie era acum așa de drăguț". Așa clevetiră femeile și adăugară: „Dar cum se face oare că oricine are de a face cu argatul lui Ondrașik se schimbă așa mult? Doar el rămîne mereu același. O să vedem cum o să se poarte cînd se va muta în casa cea nouă.

Poate că Ondrașik o să-i dea acum și fata, dacă-l cinstesc așa de mult".

„O, și Petraș i-ar da fata, numai să vrea; dar el nu se gîndește deloc la asta". Între timp tînăra doamnă Rașo divulgase secretul că Method o ceruse în căsătorie pe Dorka lui Ondrașik pentru Samko. „Deși e olog, totuși e sănătos; și dacă ar începe să vîndă în prăvălie, ar putea sub binecuvîntarea lui Dumnezeu să întrețină ușor o femeie. Amîndoi Îl iubesc pe Dumnezeu și merg amîndoi pe drumul care duce la gloria veșnică". Atîta spuse el, restul îl va fi spus probabil Samko însuși. Cu Dorka vorbiseră deja. Dorka nu s-ar fi gîndit atunci cînd ajutase la îndepărtarea colinei că o să locuiască vreodată acolo.

„Este minunat în lume!" se mirau femeile. Și aveau dreptate.

De ce-l slujise Method pe țăranul Ondrașik doi ani ca argat?

Și iarăși era o seară frumoasă de vară. Razele lunii scăldau în argint satul, livezile, pajiștile pline de flori și pădurile. Cîteva raze căzură și pe coliba bătrînului David și luminară lavița și pe moșneagul care stătea pe ea. El era îmbrăcat de duminică și pe față îi stăruia o anumită dispoziție serioasă, sărbătorească. El se gîndea și se minuna de sine însuși. De ce avea el astăzi o asemenea bucurie? De ce se bucura el așa că Samko Petraș o să-și poată în sfîrșit deschide prăvălia și că îl ajutase mult la aceasta? Bătrînul nu se putea înțelege pe sine. De unde-i venea această dragoste pentru oameni? Doar înainte nu iubise niciodată oamenii străini, nu simțise cu ei, nu-l duruse suferința lor, și nu-l bucurase bucuria lor. Iar astăzi aproape că plînsese de bucurie cînd Dorka venise la el acolo în prăvălie și-i spusese așa bucuroasă cum era: „Domnul Isus să vă răsplătească pentru tot binele pe care i l-ați făcut lui Samko!" Și era așa de bucuros că acești doi tineri se iubeau, că erau așa de

buni, că o să fie fericiţi împreună şi că şi el putuse să le ajute la aceasta. Şi Samko şi Method îi mulţumiseră, şi asta făcuse aşa de bine bătrînei inimi.

„Pînă astăzi am trăit degeaba în lume", gîndi bătrînul, „am trăit numai pentru mine; de abia acum, cînd încep să fac bine altora, văd care este datoria omului pe pămînt şi de ce a poruncit Dumnezeu ca să ne iubim aproapele ca pe noi înşine. În asta stă adevărata fericire. Mulţi oameni au trăit în jurul meu, s-au chinuit, iar eu i-aş fi putut ajuta sau sfătui; dar n-am făcut-o, şi astfel n-am avut nimic care să mă bucure. Am văzut că mă disprețuiau, că nu mă iubeau; de ce ar fi trebuit să-l iubească pe bătrînul David? Nimănui nu i-am făcut vreo nedreptate; de aceea inima mea şi-a închipuit că David e mult mai bun ca oamenii printre care trăieşte, dar nu era. De ce ar fi trebuit cineva să mă iubească?

‚Fiul omului n-a venit să I se slujească, ci El să slujească', spune Cristos. O Adonai, nu mă condamna, dacă spun: Cristos al meu! Eu nu mă pot ajuta şi sunt un om păcătos; Ierusalimul nu mai este, templul nu mai este, chivotul legămîntului nu mai este, nu mai sunt nici jertfe, şi fără vărsare de sînge nu este iertare de păcate. Trebuie să am un miel. Cred că Isus Cristos este Mielul meu. De este oare un păcat sau o trădare faţă de Tine, Tu Dumnezeul lui Iacov,

atunci omoară-mă imediat; dacă nu, fie ca sîngele lui Isus Cristos să mă cureţe de toate păcatele mele. Eu îmi pun mîinile peste Mielul care a fost înjungheat pentru mine.

„Noi rătăceam cu toţii ca nişte oi, fiecare îşi vedea de drumul lui; dar Domnul a făcut să cadă asupra Lui nelegiuirea noastră a tuturor. Cînd a fost chinuit şi asuprit, n-a deschis gura deloc, ca un miel pe care îl duci la măcelărie şi ca o oaie mută înaintea celor ce o tund: n-a deschis gura'. Aşa a mers Mesia al meu, Emanuel al meu la moarte. Eu mă împotrivisem Lui, dar acum n-o mai pot face, eu cred că El e viu, că El trăieşte în mine, da, că El trăieşte în inima bătrînului David!" Bătrînul îşi apăsă inima cu amîndouă mîinile şi o strălucire vie îi lumină faţa zbîrcită, încît arăta ca unul din bătrînii dinaintea tronului lui Dumnezeu.

„Totdeauna m-am rugat ca şi David: ‚Deschide-mi ochii, ca să văd minunile Legii Tale!' Dumnezeul părinţilor mei Avraam, Isaac şi Iacov, Tu m-ai auzit şi m-ai făcut să-Ţi înţeleg Cuvîntul! Eu m-am împotrivit lui, nu l-am înţeles şi nici n-am vrut să-l înţeleg; dar acum nu mai pot, nu mai vreau să mă împotrivesc ca Saul. Acum am crezut că Isus din Nazaret, Cristos, Mesia, e Fiul Tău, şi că Tu mi L-ai dăruit şi mie".

Bătrînul tăcu, numai buzele i se mai mişcau încă; ce spuse după aceea rămase între el şi Dumnezeu. Din ochii îndreptaţi spre cer curseră lacrimi de durere la amintirea tuturor supărărilor şi pierderilor pămînteşti din lungii ani care se aflau înapoia lui. Dar erau lacrimile unui copil ce şi-a găsit Tatăl care nu Se mai mînie, nu mai ameninţă, nu mai pedepseşte, ci - iartă; căci El îl iubeşte, şi anume pe veci.

În tăcerea serii de vineri începu şi bătrînul împreună cu rîndunelele întoarcerea acasă. În ceasul al doisprezecelea al tristei lui vieţi singuratice, Dumnezeu trezise un suflet, şi în inima lui apăru lumina vieţii veşnice de nestins, Isus, Mîntuitorul lumii.

Bătrînul şedea deja de o oră acolo şi era cufundat într-o liniştită adorare, aşa încît nu auzi paşii şi nici nu-l văzu pe cel pe care-l aşteptase mai înainte cu atîta dor şi pentru care sufletul lui fericit se ruga şi acum fără cuvinte. Dar Method care se apropia de bătrîn se uita la el şi nu-şi putea desprinde ochii de pe faţa strălucitoare a moşneagului.

Deodată totuşi se auzi în sat un strigăt; uliţa devenise acolo prea strîmtă pentru un om beat care se mînie pe îngustimea ei. Asta îl tulbură pe bătrîn din gîndurile lui. Întoarse capul şi văzu că nu era singur. Curînd stăteau unul lîngă celălalt pe laviţă. Method află că bătrînul vroia şi putea să spună ca şi Rut:

„Dumnezeul tău este Dumnezeul meu!"

„Laudă Domnului!" strigă Method, după ce vorbiră îndelung împreună şi Îi dădură lui Dumnezeu glorie pentru harul pe care i-l arătase bătrînului. „Laudă Domnului! Promisiunile lui sunt veşnic adevărate; m-am încredinţat Lui, şi El nu m-a făcut de ruşine".

„Pe tine?" se minună bătrînul.

„Da, pe mine! Astăzi, cînd aţi devenit proprietatea lui Cristos, pot să vă spun în sfîrşit că satul acesta nu m-ar fi văzut niciodată dacă n-aţi fi fost aici. Nu vă miraţi că de dragul dvs. am venit încoace. Îmi spuneaţi adineauri că v-aş fi adus la Mesia ca Filip pe Natanael. Filip s-a dus să-l caute pe Natanael; la fel v-am căutat şi eu, şi n-a fost uşor să aflu unde trăiţi".

„Pe mine m-ai căutat, pe mine? Înainte de a ne cunoaşte? Cu neputinţă! Şi de ce?"

„De ce l-a căutat Filip pe Natanael? Numai ca să-l aducă la Isus".

„Ei, el l-a cunoscut pe Natanael, dar tu?" Bătrînul apucă încordat mîna lui Method.

„Am cunoscut pe cineva despre a cărui existenţă nu ştiaţi nimic şi care v-a iubit pînă în ultima clipă. V-am povestit odată că un evreu m-a adus la cunoştinţa adevărului. Acest binefăcător al meu, căruia îi

sunt îndatorat pentru toate acum şi-n veşnicie, se numea Ruben Sokolov. El era fiul unui evreu bogat din Rusia pe nume Sokolov, şi mama lui a fost copilul frumos pe care-l plîngeţi pînă astăzi, fiica dvs. Estera".

„Method!" strigă moşneagul; se ridică brusc foarte tulburat şi căzu iarăşi la loc. „Method, ai cunoscut-o pe fiica mea, pe copilul meu?"

„Sigur! De fapt am văzut-o numai în poză ca mireasă şi apoi scurt timp înainte de a muri".

„Moartă? Deci a murit? Nu mai trăieşte!?"

„A murit, dar trăieşte şi va trăi veşnic. A murit cu o rugăciune pentru dvs. pe buze, şi întrucît nu vă putuse găsi, l-a făcut pe fiul ei să-i promită că o să vă caute personal cînd îşi va termina studiile".

„Ea ştia deci despre mine?" Bătrînul clătină întristat din cap a mirare.

„Ea ştia de la mama ei totul şi v-a iubit foarte mult; ea a sădit această dragoste şi în inima fiului ei".

„Iar soţia mea?" gemu bătrînul.

„Soţia dvs. a fost într-adevăr mai mult înşelată decît vinovată. Ea şi-a regretat curînd vina şi a vrut să se întoarcă, dar n-a fost lăsată. I-au spus că eraţi tare mînios pe ea. Cînd a venit scrisoarea de despărţire, a crezut-o şi s-a căsătorit cu acela care o înşelase, dar n-a mai fost fericită şi a murit înaintea nunţii fiicei ei

care a plecat imediat în Canada.

Acolo i s-a dat mai întîi lui Sokolov, apoi ei harul ca să-L găsească pe Mesia, şi au putut să-l aducă la El şi pe fiul lor. Au jertfit mult pentru pregătirea lui şcolară şi au avut numai o dorinţă, ca el să vestească mîntuirea Lui la cei din poporul Său; dorinţa aceasta a fost împlinită. Tatăl cel puţin l-a mai putut auzi pe fiul lui predicînd; apoi a murit, scurtă vreme după ce am ajuns eu la cunoştinţa Mîntuitorului meu şi am devenit un prieten al nepotului dvs. Îi datoram totul; dar şi el mă iubise, cum numai el putea să iubească.

Deoarece eu eram slovac, mi-a împărtăşit că bunicul lui trăieşte pe undeva prin Ungaria şi că promisese mamei lui să-l caute. De cîte ori ne rugam împreună, de atîtea ori s-a rugat şi pentru el şi pentru posibilitatea de a ajunge la el.

Odată m-a trimis pînă în Pennsylvania pentru că ştia că acolo sunt mulţi slovaci, şi spera să aflu ceva de la compatrioţii mei. A fost o coincidenţă de la Dumnezeu că după îndelungă cercetare zadarnică m-am întîlnit cu tînărul Raşo. Era imediat după sosirea lui în America. De la el am aflat ceva despre bătrînul David, a cărui nevastă fusese răpită. Apoi am cercetat prin scrisori şi am aflat totul. O, cum s-a bucurat Ruben, cum L-a rugat pe Dumnezeu ca

să-l ajute să poată salva sufletul bunicului, nu se poate spune.

Dar Domnul hotărîse altfel asupra vieții și a morții. Ruben era așa de istovit de lucrarea Împărăției lui Dumnezeu încît n-a putut pleca imediat. Domnul i-a dat să vadă mari succese ale lucrării lui, mulți oameni și-au pus mari speranțe în el; dar a venit boala, o răceală gravă - și îngerul morții i-a dus acasă sufletul curat.

Știam ce mare era durerea lui că nu-i putuse aduce lumina bunicului lui. Dar ce mă împiedica pe mine s-o fac eu în locul lui? Mi-am pus încrederea în Dumnezeu, care nu a putut lăsa neascultate multele rugăciuni ale fiicei și nepotului, că o să mă ajute să-mi țin promisiunea pe care i-am făcut-o pe patul de moarte, de a-l aduce pe bunicul lui la Domnul, ca să se întîlnească odată în veșnicie și să poată fi uniți pentru totdeauna. A fost înmormîntat și plîns, apoi eu am plecat la Hradova ca înlocuitorul lui.

Știam că n-o să cîștig așa de repede pe bătrînul acrit de nedreptate, că, dacă m-aș duce imediat la el ca un trimis al nepotului lui ori n-o să mă creadă, ori o să se închidă și față de nepotul care plecase deja acasă în cer. Bătrînul David era doar un evreu, iar nepotul lui murise ca și creștin; știam deci că o să dureze mai mult. Ca să pot fi cît mai în apropierea

lui, m-am angajat ca argat la Ondraşik şi L-am rugat pe Dumnezeu să mă ajute să cîştig inima evreului. Aşa a şi fost: argatul cel simplu nu putea da de bănuit bătrînului şi nici nu i-a dat. Dar eu trebuia ca în faţa lui să fiu cu mare băgare de seamă, ca să nu mă trădez cu vreun cuvînt că n-am trăit dintotdeauna în asemenea condiţii. Mă temeam de venirea tînărului R şo; dar Domnul a făcut ca să nu mă recunoască. La prima noastră întîlnire purtam barbă, şi apoi şi îmbrăcămintea mă schimbase mult.

În seara nunţii de la Petraş voiam deja să vă spun totul. Dar Domnul n-a îngăduit lucrul acesta, aşa că mi-am propus solemn să rămîn în Hradova pînă ce o să aud din gura bunicului prietenului meu că L-a găsit pe Domnul Isus şi că L-a acceptat ca pe Mesia al lui. Acum am spus totul, şi Îi mulţumesc Domnului meu că mi-a dat posibilitatea să-mi ţin promisiunea şi că nu am stat degeaba la voi. Acum pot să plec liniştit, sarcina mea s-a terminat".

Method se ridică, iar bătrînul, ameţit de veştile neaşteptate, îl urmă ca prin vis în casă. Method închise uşa şi aprinse lumina. Apoi scoase din buzunarul de la piept comorile atît de preţioase pentru bătrîn. Erau fotografii ale fiicei lui atît de mult deplînse, ale soţului ei Sokolov, şi o poză frumoasă cu nepotul lui, a cărui faţă amintea de cuvintele: „Sufle-

tului lui îi place de Dumnezeu, de aceea se grăbește la El din viața aceasta rea".

„Așa deci, iubitul meu vecin, iată-vă aici comoara; și mai aveți încă ceva, testamentul lui Ruben. Citiți în el acum, iar mîine, dacă va vrea Dumnezeu și vom trăi, o să vin să vă răspund la toate întrebările care o să vi le puneți în seara aceasta".

Method plecă, iar bătrînul rămase singur cu comorile și cu Dumnezeul lui, a cărui mare dragoste de abia astăzi o cunoscuse.

*

În zorile zilei următoare, Method se duse cu Ondrei la tăiatul lemnelor în pădure. Doborîră un stejar mare și de abia seara se întoarseră acasă. Obosiți și flămînzi cum erau, mîncară cina cu mare poftă și se duseră apoi la culcare. Nici unul din ei nu observă că cei din casă se uitau la Method așa de ciudat. Dimineața, înainte de a veni la micul dejun, țăranul îl întîlni pe argat în grădină. „Method, te rog, vino încoace!" strigă Ondrașik.

„Ce doriți, domnule?"

„Ieri a fost la noi bătrînul David și ne-a povestit lucruri așa de minunate că nici nu le pot crede".

Method zîmbi și-l privi pe om deschis și plin de dragoste.

„E adevărat că ai venit într-adevăr la Hradova de dragul bătrînului evreu?“

„Da, de dragul lui!“

„Într-adevăr?“ strigă în spatele lor R şo.

Method se întoarse. „Şi tu nu m-ai recunoscut deloc?“ spuse el vesel.

„Eu?“

„Da, tu! Îţi aduci aminte de tînărul căruia i-ai povestit în Braddock despre satul tău şi despre bătrînul David?“

„Ah, acum îmi aduc aminte“, şi tînărul îşi lovi fruntea; „nu degeaba îmi păreai aşa de cunoscut! Dar pe atunci purtai barbă şi îmbrăcăminte de orăşean - iar azi...“

„Ei, poate că vă plac şi aşa!“ rîse Method.

„Dar dacă e adevărat ce spune bătrînul David, atunci mai înainte n-ai fost niciodată argat, şi nici nu te-ai născut pentru munca de ţăran!“ replică apoi Ondraşik.

„Aşa e; am moştenit de la părinţii mei o avere ceva mai mare ca a dvs.“.

„Ah, cum ai putut atunci să trăieşti aşa printre noi“, se mirară amîndoi, „şi să te înjoseşti atîta de dragul evreului?“

„Cunosc un Fiu de Împărat, şi voi Îl cunoaşteţi de asemenea, care a părăsit tronul şi coroana şi a slu-

jit 33 de ani de dragul nevrednicului de mine. Să nu slujească atunci ticălosul de mine nici măcar doi ani de dragul unui om pe care l-a iubit El? Pe lîngă asta m-am simţit şi bine la voi; voi m-aţi iubit, şi sper că n-am pierdut vremea de pomană cît am fost la voi. Cine ştie ce mă mai aşteaptă încă în viaţă. Un argat de ţăran probabil că n-o să ajung, dar una ştiu, că cei mai fericiţi ani ai vieţii mele au fost aceştia doi, cînd am putut, chiar dacă numai puţin, să mă fac asemenea Domnului nostru şi să pot fi argatul lui Ondraşik".

Bătrînul evreu David pornește împreună cu rîndunelele la întoarcerea acasă

Și iarăși era o duminică după-amiază. Ceturile toamnei se lăsară deasupra munților și văilor; frunzele căzură. În pădurea de stejari, în același loc unde o ceată de copii și Samko șezuseră odată și ascultaseră cum povestea Method despre sosirea acasă a rîndunelelor, ședea acum același Samko, dar singur de data asta. Method nu era aici, ah, nu mai era în Hradova; zadarnic căuta cineva cu privirea silueta subțire și dragă. Copiii nu mai strigau: „Nenea Method, nenea Method!", deși își arătau unii altora cîteva mărunțișuri pe care li le dăruise înainte de plecare. Își terminase slujba la Ondrașik și-și clădise casa. Acum ieși la lumină faptul că nu și-o clădise sieși, ci doar ca să arate celor din Hradova cum se poate folosi la maxim terenul și pămîntul. Și așa deodată cum venise, așa și dispăru. Nimeni nu-l mai putea opri, doar nu era unul dintre ei.

Samko își sprijini capul în mîini, și pentru că ni-

meni nu-l vedea, îl plînse - o, pentru a cîta oară deja! - pe bunul lui tovarăș. El știa că n-o să mai găsească niciodată unul ca el. Cînd se gîndea cum se schimbase totul în ultimii doi ani: cum la Petraș toți erau așa de fericiți și de așezați, părinții, surorile, ginerele, el cu Dorka în frumoasa casă a lui Method! Cînd se gîndea la fericita familie Podhaisky și înainte de toate la cei din familia lui Ondrașik, cum Îl slujeau aceștia pe Dumnezeu, nu putea mulțumi înde-ajuns Domnului pentru că-l trimisese pe Method ca să-l caute pe bătrînul David și că pe lîngă el i-a găsit pe ei toți. Oh, ce bun era Dumnezeu!

Tînărul se uită în jur; îi trecu prin minte cum stătuse aici împreună cu Method; i se părea că-l aude povestind despre rîndunele. Da, așa zburase și el într-o țară mai caldă; dar n-o să se mai întoarcă în cuibul pe care-l clădise. Vecinii știau acum că pentru bătrînul David clădise el casa „de pe mlaștină", din banii pe care-i dăduse nepotul lui pentru el, și că David ar fi putut să trăiască acolo ca un om bogat; căci moștenise mult de la nepot.

Method se gîndise că cei doi, Samko și Dorka, o să îngrijească de bătrîn ca să nu fie așa de singur, doar îi iubea. Dar bătrînul nu vru aceasta. Îl apucă un dor să caute mormintele fiicei, ginerelui și nepotului și să fie înmormîntat și el acolo, pentru ca, da-

că nu în viaţă, cel puţin în moarte să fie laolaltă cu ei.

Atîta se ştia în sat. Samko însă ştia că bătrînul ar fi murit dacă Method ar fi trebuit să-l părăsească. Nu se miră de asta, căci îl înţelegea. Deseori, deşi avea părinţi buni şi o soţie iubitoare, ar fi plecat bucuros după el. Astfel că Ondraşik şi Petraş cumpărară casa de la bătrîn pentru copiii lor. Bătrînul le-o dădu aproape pe degeaba, iar cocioaba lui o lăsă bătrînei Podhaisky, ca să aibă loc şi pentru copiii ei, care erau mulţi. Aşa că pe bătrîn, cînd plecă, îl însoţiră multe urări de binecuvîntare.

Mulţi ani trăise el în satul acesta, oamenii se obişnuiseră cu el, şi la urmă devenise un om bun; ei o să se gîndească la el. - Dar o să-l uite ei pe acela care stătuse numai doi ani printre ei? O să-l poată uita pe Method?

Da, îl vor uita; căci oamenii au o memorie scurtă pentru faptele bune. Dar încă multă vreme le va aminti un vecin celorlalţi cum era cînd slujise în Hradova argatul lui Ondraşik. El dispăruse; dar lumina şi dragostea pe care o răspîndise el în anii aceia rămăsese şi adusese multă bucurie şi binecuvîntare.